

Turin capital d' Italia

(Na stòria garibaldin-a)

**COMEDIA 'N TRE AT
ÈD
FRANCO ROGGERO**

POSISSION SIAE N. 18.29.90

TURIN CAPITAL D'ITALIA

(NA STÒRIA GARIBALDIN-A)

(scritta tra il 20 SETTEMBRE e il 9 OTTOBRE 2009)

Commedia in tre atti ambientata a Torino negli anni del Risorgimento italiano. La storia d'amore di Cecilia, figlia di un salumaio e Emilio, garibaldino, si intreccia con la storia di quegli anni. E sono anni particolarmente significativi. Il primo atto rievoca la seconda guerra d'Indipendenza (1859), il secondo la spedizione dei Mille, mentre il terzo rievoca il 17 marzo 1861, il giorno della proclamazione del Regno d'Italia e Torino capitale. Il tutto visto attraverso le vicende di una semplice famiglia "èd sautissè 'd Turin" con intervento di personaggi nobili e meno nobili. Sullo sfondo l'amore di Cecilia e Emilio nella Torino del 1860.

Scenografia

Il salotto di casa Bertoglio

Personaggi 12 (5 donne e 7 uomini)

Remigio Èl sautissè, padrone di casa che cerca di accasare la figlia Cecilia

Virginia La moglie facile allo svenimento, molto pia e devota

Cecilia 18-20 anni, un po' ribelle ama Emilio e rifiuta il matrimonio di convenienza

Carlòta La giovane "serventa" energica, sveglia, pronta alla battuta.

Giaculìn Il garzone, è il comico della commedia. Contadinotto semplice e simpatico

Dott. Comoglio Medico, liberale, realista è molto informato di tutto

Felicità Zitella, pia, devota e un po' pettegola

Gen. Guerrazzi Generale a riposo, rievoca le battaglie del 1848

Il Conte Attilio Nipote del generale, ufficiale di Cavalleria, innamorato di Cecilia
Ha circa 45 anni

Isabella Ex vivandiera, volontaria della Croce Rossa, che nasce in quegli anni

Marsilio Giornalista, nipote del salumiere, liberale, crede nell'unità d'Italia.

Emilio Giovane garibaldino. Segue Garibaldi nelle sue spedizioni.

innamorato di Cecilia.

PÈRSONAGI

REMIGIO BERTOGLIO

Padron ëd cà

VIRGINIA

Sua fonn-a

CECILIA

La fija

CARLÒTA

La serventa

GIACOLÌN

Èl garson

TÒTA FELICITA

L'amisa 'd Virginia

EMILIO

Èl garibaldìn

GEN. GUERRAZZI

General a ripòs

ÈL CONT ATTILIO

Ufissial ëd cavaleria

DOTOR CÒMÒGLIO

Médich ëd famija

ISABELLA

Anfërmera

MARSILIO BORRI

Giornalista

PRIM AT

Turin 1859

(a sipari ancora sarà, musica “Va pensiero”)

La sen- a

Èl salòt ëd cà'd Remigio Bertoglio saotissé'd Turin. Na pòrta a drita e n'otra a sinistra. La serventa Carlòta a canta mentre a fa le polisie. A-i riva madama Virginia, la padron-a con l'amisa tòta Felicita. Le doe fomne as seto sël sofà e 'ncamin-o a ricamé.

- Virginia Ah, le giovo d'ancheuj a son pi nen come cole 'd na vòta. Adès a veulo sposé chi a veulo lor ! A l'han ëd pretèise ! E peui i faso na confidenza...
(a-i parla sotvos) Èl reverend parco don Lorens a l'ha dime 'd fé atension e duverté bin j'euj pèrché a l'ha vist nòstra fija con Emilio, ël fieul ëd l'avocat Solari
- Felicita L'avocat Solari ? Òmmi pòvra dòna, i son bel e nèira! Col anticrist, ch'a va mai 'n cèsa, col anarchich, cola testa cauda !
- Virginia Èl fieul a l'é l'istess... a diso che a l'han già arestalo na vòta, a parlao 'd Carboneria ò 'd la Giovine Italia che mi i sai gnanca còs ch'a sia
(As fa 'l sègn dla cros) Ma sens'àutr a l'é pecà ! A lo dis sempre don Lorens ant soa predica a mëssa granda a Santa Cristin-a
- Felicita A l'é vera. Anche don Basilio a l'ha parlà 'd lòn, e a l'ha dit che a-i é 'dcò la masonerija coj che a fan ël masoé ò 'l maslé... nò, fòrse a l'ha dit ij mëssoné... si coj ch'a van a tajé 'l gran e peui a fan la spia a Garibaldi che peui a va a Roma e a-i gava la cadrèga al Papa !
- Carlòta Ma come ? Èl Papa a l'ha mach na cadrega ?
- Viginia Carlòta ti sta ciùto ch'it capisse gnente 'd politica !
- Carlòta A l'ha parlà madama Cavour...
- Virginia Com'it pèrmètte 'd rëspond parèj a toa padron-a ! Vèrgognosa ! E peui arcòrdte che 'l cont Camillo a l'é nen sposà ! Pitòst, va sùbit a ciamé mifija Cecilia, che i veuj parleje. Disije ch'a ven-a sùbit sì !
- Carlòta *(A fa na mesa riverenza e a seurt)* Sempre a-i sòi ordin madama Virginia
(A seurt)

- Felicita Adès anche le servente a l'han pì nen rispèt ëd gnente e don Basilio, 'l curà 'dla Gran Madre a dis che a l'é colpa ëd coj lì ch'a së stërmo ant le cròte e peui a van a pianté 'd pastis për le strà !
- Virginia Ah, si, ij temp a cambio, ansi, a son pròpe cambià. Certo che Carlòta a l'ha na lenga... Mi la sopòrto pì nen !
- Felicita Sì, a l'ha pròpe la lenga longa... con tut lòn che l'eve fàit për chila !
- Virginia Ch'a pensa che noi Carlòta, si la servente, i l'oma piàla a l'orfanotròfi 'd l'Infansia Derelita, òpera benemerita 'd la marchèisa Florestani, na santa dòna, che Nosgor a l'abbia 'n glòria!
- Felicita Ah si, 'd la marchèisa Florestani as peul pròpe dì gnente, na santa dòna... Sò òmo, pitòst...
- Virginia Còm a sarija a dì ? Ma a l'é nen n'uffisiàl ëd l'esercit regiò ?
- Felicita Sì, andasija a cavàl, a l'era 'n cavaleria a Pìnareul... e a l'é lì che a l'é capitaje lòn ch'a l'é capitàje...
- Virginia E còs ch'a l'é capitaje, su, ch'a parla, ch'am disa tut...
- Felicita A l'é scapà con na còcòt... Un-a 'd cole che a biaoto 'l cul davant a tuti an coj teatro ch'a son la pèrdission për j'òmo, don Basilio a lo dis sempre : 'l teatro a l'é la ca dël demòni !
- Virginia *(As fa 'l sègn dla cros)* Maria Vergine, còs ch'am dis ? A l'é scapà con na còcòt... monsù Girolamo !? Èl Marchèis 'd Salusse !?
- Felicita Sì, adès a l'é andàit a sté an sò palàss an via Dòra Gròssa si a Turin e a l'é lì che chiel a l'ha conossù sta fija, na svèrgognà ch'a l'ha gnanca 20 ani
- Virginia E la marchèisa ?
- Felicita A l'é malavia, a s'àusa pì nen dal let
- Virginia Ah, che temp, che temp ! Èl mond a gira al contrari... chi ch'a l'avrija dilo, ël marchèis... un sant òm... fè na ròba parèj !
- Carlòta *(Intrand)* Oh, a l'é pà la prima vòta...
- Virginia Com a saria a dì ?
- Carlòta A sarija a dì che na vòta a l'ha provà fin-a con mi !
- Virginia Con ti ? Sara mach sta boca ! Còm it pèrmètt 'd dì ste ròbe. Fate mach sente da gnun, figuronse se 'l Marchèis Girolamo Florestani as buta con un-a come ti !
- Carlòta Lòn e d'àutr ancora, s'ha veul savèjla tuta !
- Felicita Ma còs a venta sente, da ste servente a-i é da spetésse 'd tut !
- Virginia Carlota, fa nen l'impertinenta e va a ciamé mia fija, cor, va sùbit.
- Carlòta Soa fija, tòta Cecilia, a-i é nen, a l'é surtià...
- Virginia Come ? A l'è surtià senza 'l mè pèrmès ? E 'ndoa a l'é 'ndàita ?
- Carlòta Mi na sai gnente...
- Virginia E bin... allora, quand a riva, disie ch'a ven-a sùbit da soa mare, cor !

- Carlòta Còm a ordina chila, madama Virginia. (*Carlòta a seurt*)
- Felicita Ma a l'è pròpe sfiacià sta fija!
- Virginia E pensé che quand ch'i l'oma piàla dal colégi a l'avia gnanca set ani. E i l'hai sempre tratata bin, i dasia fin-a da mangé, e peui quand a l'ha compì 15 ani i l'hai compraje na vesta neuva. E ch'a varda còm ch'am rëspond...
- Felicita A l'è pròpe vera, ancheuj ij giovo a son divers, a l'han pì nen rispèt pèr gnun. E pensé che soma ant'ël 1859, pì as va anans e pì as capiss gnente A-j é pì nen riconossensa pèr gnun e pèr gnente!
- Virginia A l'è vera, e pensé ch'i l'hai mostaje a lavé ij piat ch'a l'avia apen-a 8 ani e peui a cuse, a polidé, 'nsoma, a fé la serventa ! E peui ch'a pensa ch'i l'hai fin-a mostaje a scrive sò nòm... as capiss che a scòla a podia nen andéje, a l'avija tròp da fé 'n te cà...
- Felicita Don Basilio a l'ha fin-a dit che 'n ministr ëd Tòjo, si 'l nòstr Re, asmia h'a veul oblighé tut ij cit a andé a scòla !
- Virginia Costa peui, a l'è sens àutr colpa 'd coi anticrist ch'a veulo mandé via ël Papa da Roma... ah, che banda! An che man i soma finì !
(*A intra tòta Cecilia, elegant e sorienta*)
- Cecilia Bondì mama, bondì madama Felicita (*A-i dà 'n basìn a la mare*)
- Virginia Allora ? Andoa 't ses andàita senza mè pèrmes ?
- Cecilia Oh, mama, scusme... ma stamatin i son àusame ch'i l'avia veuja 'd preghè... e parèj i son andàita a Mëssa a-j Capusìn... a-i é na vista da la 'dzora e peui a l'è na bela giornà pien-a 'd sol, e allora i son fame na bela spassgiada
- Virginia Da sola fin-a al mont dij Capusìn ? A j'era nen na cesa pì davsin ?
- Cecilia Sì, però mi l'avia veuja 'd ciapé 'n pòch d'aria bon-a e l'aria 'd la colin-a a l'è così frissanta !
- Felicita Ah certo che l'aria 'd la colin-a a l'è tant frissanta... spesimalment quand a-i é l'amor...
- Cecilia Ma còs a dis madama Felicita, mi son pà 'namorà. Mi son andàita a la cesa dij Capusìn pèr preghé, anche pèrchè a disio mëssa pèr ij soldà mòrt an guèra.
- Felicita Ah, sì, pòvri giovo, a son mòrt pèr fé sò dover ! Però a son mòrtijne tròpi.
- Virginia Chila a l'ha rason, a fan pròpe pen-a. Ch'a pensa che a l'han dime che ant la bataja 'd Solferin a son staje tanti mòrt !
- Felicita Èdcò ant la bataja 'd San Martin a son staje tanti mòrt e mijaia 'd ferì. Parèj almen a l'ha dime monsù Barbero lë spesiari, chiel a sa tut, a les sempre 'l giornal, a l'è anlitrà a l'è 'ndàita a scòla tre ani e mes.
- Virginia Ma sì, it l'as fàit bin a preghé pèr tuti sti mòrt, pòvri fieuj...
- Cecilia Sì, però la mëssa a l'han nen dila pèr tuti, mach pèr ij Cassador ëd j'Alp.

- Felicita Costa a l'é bela! Ades a diso le mësse 'dcò pèr ij cassador ! A l'é pròpe vera, mia cara Virginia, che sto mond a gira al contrari !
- Cecilia Ma no, a son nen cassador, a son volontari con la camisa rossa, dël regiment dij Cassador ëd j'Alp guidà dal general Garibaldi.
- Felicita O Santa Vergine ! Garibaldi... col ch'a veul pieje le tère al Papa !
- Virginia Cecilia, doman it vas a confèssète da don Lorens e tij diras tut.
- Cecilia Ma tut còsa ? Mi son capità lì pèr cas... l'hai trovà madama Canavero, si, cola ch'a travaja a la filanda dël cont Antonielli... a piorava, pòvra fomna. Alora i l'hai piàla sotbrasëtta e l'hai compagnala. Sò fieul a l'é partì volontari pèr andé a liberé la Lombardia da j'Austriaci. A l'é mòrt, a l'avia apen-a compì vint'ani...
- Virginia Alora 't l'as fàit bin. As peul nen meuire a vint'ani.
- Felicita S'a l'é mach pèr lòn, gnanca a sessanta. Monsù Barbero a dis sempre che pèr meuire a-i é sempre temp !
- Virginia Chila a l'ha rason, madama Felicita, però mi tuti coj fieuj mòrt am fan sté angossà... Meno mal che sta guèra a l'é finìa.
- Cecilia Già, però 'smija che prest a-i na sarà n'otra
- Felicita N'otra guèra ? Oh, nò, l'oma già avun-e tròpe, pèr carità, basta parèj !
- Virginia Ma a ti chi a l'ha ditlo ?
- Cecilia Ecco, mentre che mnisìo giù dal mont dij Capusin, un fieul a la dime che an Emilia, 'n Romagna e 'n Toscan-a la gent a fa la rivoluSSION pèrché a veulo unìsse al Piemont
- Virginia Ma chi a l'ha ficate 'n testa ste ròbe ? A sarà pà 'l fieul ëd l'avocat Solari, si... còm ch'as ciama... nen Marsilio...
- Cecilia Emilio... si... a-i era 'd cò chiel a mësso... A-i era tanta 'd cola gent... fin-a doi o tre con la camisa rossa. Ma 'l prior, coj con la camisa rossa, a l'ha nen faje intrè an cesa.
- Felicita Ah, i vorija bin dì!
- Virginia Però 't saras pà fate compagné a cà da col...
- Felicita Ch'a disa pura da col anarchich, che mi sai nen da bin còs ch'a veul dì, ma don Basilio a dis sempre che a venta sté a la larga da le camise rosse!
- Virginia E alora, Cecilia, 't l'as sentù lòn ch'a l'ha dit madama Felicita. A la larga da col fieul... E peui, a m'èsmija che tò pare a l'abia d'altre ideje pèr la testa
- Cecilia Che ideje ? A vorà pà feme sposé col antipatic dël fieul ëd monsù Ravotto. Am pias nen, a l'é brut e a l'é fin-a 'n pòch stòrt, e peui...
- Virginia E peui ?
- Cecilia Ecco, mi lo veuj pròpe nen !
- Felicita Certo che Cecilia a l'ha nen tuti ij tòrt... Èl fieul ëd monsù Ravotto a l'é nen tant bel... però a l'ha tanti sòld, doe cassin-e, un palass e tante tère ad Ast. A l'é 'n bon partì e peui a l'é pà tant vej... A l'ha gnanca 50 ani ! E peui chila a dvèntria la padron-a 'd doe cassin-e e d'un bel palass, ansoma, na vera sgnora !

- Cecilia Nò, a mi ij sòld a m'antëresso nen ! Mi më sposo nen, e se un dì m'ësposrai alora... alora sposrai chi veui mi ! (*As gira dë scat e a fa për seurte*)
- Virginia Cecilia, fërmte, e va nen via, ansi va ant toa stansia a preparete, but-te la vesta 'd la dominica che pì tard tò pare a veul presentete na përsón-a.
- Felicita Che përsón-a ?
- Cecilia Ch'a më scusa, ma "Che përsón-a ?" i dovija dilo mi !
- Virginia Bè, mi i sai gnente... sai nen chi ch'a sia, sai mach che a l'é na përsóna motobìn amportanta... e peui j'ordin ëd tò pare as dëscuto nen !
- Cecilia Ciareja, tòta Felicita, ch'ha më staga bin !
(*a seurt fasend na cita riverensa*)
- Virginia (*A s'àussa e a pòsa 'l ricam*) Am dëspiàss ma a venta pròpe ch'i vada, mia cara tòta Felicita. I vado a preparé tut për l'òspite ch'a deuv rivé.
- Felicita Ma s'a veul i giùto mi a preparé...
- Virginia Nò, nò a l'é mej ch'a vada... e peui a-i é Carlòta, a-i pensa chila a deme na man... (*a crija*) Carlòta, Carlòta !!!
- Felicita Alora mi vado... ma... ch'am disa mach na ròba... cola përsón-a a l'é 'n nòbil ?
- Virginia (*Compagnandla fòra*) Sai nen, mi sai gnente, ma se a l'ha 'n pòch 'd passiensa doman a lo savrà... Arvëdse Tòta Felicita, a doman !
- Felicita Vëddo nen l'ora ch'a sia già doman! Arvëdse madama Virginia !
(*Le doe fomne a seurto*)
- Carlòta (*Intrand*) Mah, si a-i é gnun... prima am ciama e peui a scapa ! Ma a son bin dròlo sti padron... Carlòta sì, Carlòta là, meno mal che tòta Cecilia am ten le part... Ma mi i n'hai bel e basta... apen-a ch'i treuvo 'n fafioché ch'a l'abia quat sòld, m'ëspòso ! Bè sì, ch'a sia anche 'n pòch bel, ecco...certo a sarìa mej 'n cont ò 'n marchèis... ò 'n prinsì, magari 'n prinsì spagneul... ò ch'a ven da la Fransa... sì, sì... a sarìa pà mal...
"Principessa Carlotta mi permette questo ballo?". "Bè, ch'a më scusa, ma i deuvo vëdde mè carnet... sì... i l'hai ancora 'n pòst liber, baloma...
(*As sent la musica d'un valser viennèis e Carlòta a bala con la ramassa ch'a l'ha'n man. Antant a intra Giacolin, ël garson dël padron ëd cà, Remigio Ravotto 'l saotissé*)
- Giacolin (*A intra con na cavagna sota 'l brass con 'ndrinta 'n pachèt ëd saotisse e salam*) Brava Carlòta, i dësturbo ?
- Carlòta Oh Giacolin, i fasia le preuve për 'l gran "ballo di còrte". It sas ch' ël prinsì Umbert a l'ha 'n vitame ?
- Giacolin Ma cò't dise !? Èl prinsì Umbert, 'l fieul dël Re, a l'ha mach 15 ani, a baa ancora nen, a l'é tròp giovo !

- Carlòta A venta nen buté 'd limit a la providènsa... e peui a l'é giovo ma a chèrsrà e alora 'n bel dì am vèdrà passé e am'anvitrà a Palass Real e peui se a son reuse a fioriran ! A propòsit, còs ses mnùit a fé belesi a st'ora, it duvrije nen esse 'n botega con monsù Remigio a fé ij salam ?
- Giacolìn Ecco, giustapunt a l'ha mandame monsù Remigio, 'l padron a l'ha dime 'porté salam e saotissa a cà, 'd consegné tut a madama Virginia e peui a l'ha dime che col monsù ch'a deuv rivé ma a l'é pà 'ncor rivà a rivrà prest! Ecco, pija ij salam e la sautissa !*(A-i mostra ël pachèt)*
- Carlòta *(A sent ël pèrfum)* Parla pà che pèrfum ! Ma sti salam it l'as faje ti ?
- Giacolìn Sicur ! Oramai i fas tut mi 'n botega... masso 'l crìn e lo travajo, e a-i é gnun si a Turìn ch'a fassa 'd sautisètte come le mie !
- Carlòta Eh, figurte ! It ses mach ti bon a fé la sautissa si a Turin. Verament i l'hai sentù dì che a Moncalé, 'n sert Giòrs Frigerio a fà 'd saotisse speciaj, e che a-ij pòrta fin-a al Re
- Giacolìn A l'han dimlo. A l'ha fin-a contame la stòria. A diso che 'l Re antant che andasija a caval vers Stupiniss a l'é fèrmasse a la piòla dij" Tre gat" vers Moncalé. A l'è setasse a taola con doi campagnìn ch'a mangiavo pan e salam. A l'é 'd cò fasslo porté pèr chiel ansema a un bel tòch ëd saotisètta. E adès ogni doi o tre dì as fà porté a cà, la saotisètta da Moncalé.
- Carlòta Ah, la chërdo pà sta stòria... E peui còs andasia a fé a Stupinìs ?
- Giacolìn It lo sas nen ? Ma a lo san tuti... ch'andasia a trové la Bela Rosìn !
- Carlòta La Bela Rosìn ? Ma alora a l'é vera lòn ch'a dis la gent !
- Giacolìn Sicur, a diso fin-a che a veul sposéla, ma Camilo a veul nen
- Carlòta Chi ? Èl cont Camillo Benso ?
- Giacolìn Sì, pròpe chiel... a veul ch'a sposa na prinsipèssa fransèisa, ma chiel a veul pà savejne
- Carlòta Pròpe come tòta Cecilia ! *(A intra madama Virginia)*
- Virginia Còs i l'ave da dì 'd la mia Cecilia ?
- Giacolìn Gnente, gnente... i parlavo 'd lòn che deuvo dije... Madama Virginia, ch'a senta... Sò òm, monsù Remigio a dis che da sù 'n pòch a deuv rivéje chi ch'a deuv rivéje e a-i manda sòn pèrchè a-i na fasa omagi *(a-i spòrs ël pachèt)* e a dis ch'a pronta la taula pèrchè a mangerà si a cà vostra
- Virginia Còm a sarija a dì ch'a mangerà si ? Oh mi pòvra dòn-a... Carlòta, su, date da fé, lesta va 'n cusin-a e tira fòra la tovaja 'd fiandra e ij piat pì bej... Im raccomando, lava bin ij bicer da dodes, che mi vado a feme presté l'argenteria da tòta Felicita.
- Carlòta Ma vaire ch'a son j'òspiti ?
- Giacolìn I lo sai nen, sai mach ch'a l'ha dime 'd ven-e si a preparé la stala pèrchè fòrse, a deurmran ëd cò belesi... ma sai nen... im n'arcòrdo pì nen...
- Virginia Ma còs dise! Monsù Remigio a veul buté j'òspit ant la stala ? Ma ses sicur d'avej capì bin ?
- Giacolìn Ma nen j'òspit... ij cavaj... a dis ch'a rivo con la caròssa, con un tir da

- doi, forse da quat
- Carlòta Alora as trata sens àutr ëd nòbij e anche bastansa rich !
- Virginia *(Tut agità)* Su, fòrsa, domse da fé ! Ti Giacolin cor a preparé la stala e ti Carlòta 'n cusin-a 'ntant che mi vado da tòta Felicita.
(fa pèr seurte ma sè scontra con Giacolin ch'a continua a girè con soa cavagna. Dòp un pòch 'd confusion la sen-a a resta veuida)
- Giacolin *(a intra sempre con la cavagna sota 'l bras)* Ch'a ven-a avanti, che adès i diso a Carlòta 'd ciamé tòta Cecilia... *(a crija)* Carlòta, Carlòta !!
(Con Giacolin a intra 'l giovo Emilio Solari an divisa da garibaldin)
- Carlòta *(A traversa 'd corsa la sen-a senza scòrsës-ne dël garibaldin, peui mentre a sta pèr seurte as fërma 'd colp)* Oh ! Monsù Emilio ! Chiel, si ?!
- Emilio *(A scat an sl'atent batend ij talon e a-i fa 'l salut militar)* Tenente Emilio Solari del primo reggimento dei Cacciatori delle Alpi... tòta Carlòta a podrija anonsieme “alla signorina Cecilia ? ”
- Carlòta I vado sùbit... chiel ch'a speta si... *(A seurt 'd corsa)*
- Emilio Grassie... *(colp ëd toss vers Giacolin che a lo varda 'n pòch stupì)*
- Giacolin Ma adès l'esercit regio a l'ha cambià divisa ?
- Emilio Nò, mi fas nen part ëd l'ersercito di sua maestà Vittorio Emanuele II ma dël còrp dij volontari 'd Giuseppe Garibaldi
- Giacolin Oh basta là, parej chiel a conòss Garibaldi ? E còm a l'é, còm a l'é ??
Mi i l'hai senton-e parlé tant... sa, la gent a parla...
- Emilio Ah si ? E còs ch'a dis la gent ? A na parlo bin ò mal ?
- Giacolin Oh... bin, bin... naturalment... anche monsù Remigio a na parla bin...
- Emilio Nò, pèrché a m'ësmija che i sijo nen tant bin vist si a Turin, spesimalment da j'ufissial dl'esercit regio
- Giacolin Ma nò, ch'a disa pà lòn... l'é pa vera...
- Emilio Purtròp a l'é vera. Finì la guèra a veulo che 'l nòstr regiment a vada a cà, an veulo nen ant l'esercit. Ël general Garibaldi a vorija che 'l Re a l'avèissa 'rconossù 'l valor dij nòstri mòrt... L'oma combatù contra j'austriaci a Fermo, a Varese, a Como e soma rivà fin-a a Brescia, peui ij fransèis a l'han dàit l'ordìn 'd fermène... se nò i sarijo intrà ant ël Veneto... ma Napoleon senza dì gnente a gnun a l'ha firmà l'armistizio 'd Villafranca e la guèra a l'é finija
- Giacolin Ma mi l'hai sentù dì che Nissa e Savòja a passeràn a la Fransa. A l'é vera?
- Emilio Putròp si, ch'a pensa che 'l general Garibaldi a l'é nà a Nissa, adès a l'é pi nen italian, a l'é dventà fransèis !
- Giacolin Sacocìn dël bòia ! Oh costa si ch'a l'é bela ! Garibaldi fransèis ? E chiel còs na dis ?
- Emilio A l'é bin anrabià, ma a dis ch'a finirà nen parèj !

- Giacolìn Ma còs a veul fè ? A veul fé guèra a la Fransa ?
- Emilio Nò, chiel a veul l'unità d'Italia...
- Giacolìn Oh, ma as farà mai! Monsù Remigio mè padron, èl saotissè, si, 'msoma 'l pare 'd tòta Cecilia, a dis ch'as peul nen fèse, pèrché 'l Papa a veul nen e peui j'Austriaci 'ndova ij butoma ? Coi-li a son teste dure, teste 'd "croco"! Sòn a l'ha dijlo monsù Barbero, lè spëssiari
- Emilio Ma noi i l'oma già batuje e ij batroma torna pèrché l'Italia a deuv esse unija. Èl Veneto a sarà nòstr ! Viva l'Italia ! (*A scata sl'atent ëd cò Giacolìn*)
- Giacolìn Un moment ! Ma mi son pà italian, mi son piemontèis, i son nà a Carmagnòla e Carmagnòla a l'é pà 'n Italia, a fa part dël Regno 'd Sardegna !
- Emilio Sì, ma a tardrà pà che saroma tut italian, ëd cò la Sicilia, 'd cò la Calabria e un bel dì 'd cò 'l Regno di Napoli a sarà italian. Èl general a lo dis sempre !
- Giacolìn Sì, ma noi còs ch'i l'oma da sparte con tut coj-lì ?
- Emilio La nostra stòria, la nòstra cultura, le nòstre montagne, 'l nòstr mar, le nòstre campagne a saràn na patria sola : l'Italia !
- Giacolìn E dàila con sta Italia... comissìa, s'a lo dis chiel mi i chërdo... però ch'am gava na curiosità, ò forse a l'é 'n segret militar, i sai pà se chiel a peul dimlo...
- Emilio Un segret militar ?
- Giacolìn Sì... (*A s'avsin-a a Emilio, peui as varda 'ntorn pèr vèdde che a-i sia gnun e a bësbiya ant l'orja d'Emilio*) A l'é vera lòn ch'a dis la gent, che al general Garibaldi, ch'a l'era piemontèis e ch'ades a l'é fransèis, a-i piaso tant le siole e a deurm an sël pavement senza mataras ?
- Emilio (*An rijand*) Ah costì a l'é un segret militar, mi lo diso a chiel ma chiel ch'a lo disa a gnun, a son còse riservà... Sì, a l'é vera, 'l general a deurm sovens an sla tèra pèrché a seufr ëd mal a la schin-a e a l'han dije 'd deurm'n sël dur. A dì la vrità a seufr ëd cò d'artròsi... ma as lamenta mai, a l'è sempre 'l prim a monté a caval e 'd vòlte a monta 'd cò senza sela, a l'ha 'mparà 'n America.
- Giacolìn Sì ma le siole ?
- Emilio Sì, a l'é vera, a-i piaso le siole e 'd cò ij siolòt ! Ma ciùto, neh... ch'a l'è 'n segret militar! (*a buta 'l dil dëdnans a la boca*)
- Giacolìn Mi son na tomba ! (*A intra Carlòta 'd corsa*)
- Carlòta Monsù Emilio, Cecilia a ven sùbit !
- Giacolìn Ti Carlòta 't lo sas che 'l general Garibaldi a mangia le siole... (*peui as n'arcòrs d'avèj parlà tròp as quata la boca con la man*)
- Carlòta Còs a mangia ?
- Giacolìn Nò, chiel a mangia pòch, ansi a mangia pà, a stà anche na sman-a a

digiùn, chiel a viv d'aria ! Còs it veul, a l'é fait parej...

(A intra tòta Cecilia)

- Cecilia *(A cor vers ël garibaldin e a l'ambrassa)* Emilio !
- Emilio Cecilia ! *(A s'ambrasso antant che Carlòta a sta pèr seurte a ved che Giacolin a bogia nen allora lo pija per un brass e lo pòrta via)*
- Carlòta Ven via, a son pà ròbe per ti, coste !
- Giacolin Vorija mach vèdde còm andasiya a finì *(a seurto e j'àutri a resto da soj)*
- Cecilia Ma pèrché 't ses amnùit fin-a sì, 't sas che ij mèj a veulo nen, e se at vèddo belesi a saran dolor pèr tuti !
- Emilio *(A l'ambrassa)* Nò, sta tranquila, toa mare a l'é sortija...
- Cecilia Sì, ma a peul torné da 'n moment a l'àutr...
- Emilio Ma nò, sent... mi parto... 'l general a l'ha damanca 'd mè.
- Cecilia Nò, pèrché !? Stamatìn it l'as dime ch'it sarije restà almen fin-a a Natal....
- Emilio Èl general a l'ha ciaman-e a rapòrt... L'hai savùlo ancheuj da l'atentend 'd Nino Bixio... A-i son 'd ròbe gròsse 'n vista. Fòrse parto già doman...
- Cecilia Nò, va nen via ! *(A sè strèns a chiel)* Ma 'n dova 't vade stavòlta ?
- Emilio I lo sai ancora nen, i speto j'ordin dal general. As parla 'd na gròssa spedission. Però soma ancora gnente 'd precìs.
- Cecilia Ma pèrché ? Pèrché 't vade torna a fichète ant ij pastis...
- Emilio Cecilia, mi l'hai na mission da compì, dovoma fé l'Italia. E ij nòstri fieuj a l'avrà na patria sola, a saran tuti italian, pì gnun-e division, tuti unì sota na sola bandiera : 'l tricolor !
- Cecilia Èl tricolor ?
- Emilio Sì! A sarà la bandiera 'd l'Italia, pensa ch'a la sventajavo già a Reggio Emilia tant temp fa. A l'é 'l drapò dij rivolusionari, dij patriot ëd tute le region. Fin-a Mazzini a l'avìa adotata pèr la soa Giovine Italia e Garibaldi a la sventajava durant ij dì glorios ëd la Republica Roman-a.
- Cecilia Ma còs a veul di sti tre color ?
- Emilio Èl vèrd arcòrda ij nòstri prà, 'l bianch ël candor ël la fiòca 'd le sime 'd le nòstre montagne e 'l ross a rcòrda 'l sangh ëd tuti coj fieuj ch'a son mòrt pèr la patria ! *(as sent da lontan un pian ch'a son-a na musica malinconica, a l'è 'l "Va pensiero" 'd Giuseppe Verdi)*
- Emilio Chi a l'é ch'a son-a ?
- Cecilia A l'é tòta Ersilia... a l'é tant malavia, ma quand ch'a stà 'n pòch mej a s'àuusa dal lèt e as buta al piano e a son-a sta musica.
- Emilio Sempre l'istessa ?
- Cecilia Sì... a-i arcòrda 'l moros ch'a l'é mòrt an guèra quatr ani fa...
- Emilio Allora a l'é mòrt an Crimea
- Cecilia Sì, ant la bataja 'd la Cernaia... a l'era ant ij bërsaglié 'd La Marmora.

A l'é pì nen tornà...

Emilio Ma sta musica... a lé la nòstra... a l'é la musica 'd Giuseppe Verdi !

Cecilia La vòstra ?

Emilio Sì, la nòstra... a l'é la musica dij oprès, ëd coj ch'a combàto për la libertà !

Cecilia I capisso nen... Ma m'it veuj bin... va nen via...

Emilio Èd cò mi 't veuj bin Cecilia... 't vedràs che tornerai, si tornerai arvèdde mia bèla Turin e alora 't portrai con mi a Superga e lassù pianteroma 'nsema 'l nòstr drapò, 'l drapò 'd l'unità d'Italia !

(I doi a stan për bैसेse quand as sent la vos 'd madama Virginia)

Virginia *(da fòra)* Carlòta, Carlòta andoa 't ses ? Ciama Giacolin che a son si ch'a rivo !

Cecilia Emilio, va, scàpa via ! *(a lo possa fòra ma Emilio as fërma e a-i dà 'ncora 'n basìn. Peui la musica a chita 'd soné, a intra madama Virginia con Carlòta e Giacolin)*

Virginia Fòrsa, buteve 'n ordin e im racomando la riverënsa !

Giacolin Èd cò mi deuvo féla la riverënsa ?

Virginia Nò, ti va ant la cort a speteje, peui tij pòrte ij cavaj ant la stala.

Ah, meno mal ch'it ses sì Cecilia, im racomando fame fé bèla figura e parla mach quand at lo dis tò pare...

Giacolin Ma madama Virginia, la nòstra stala a l'ha mach doi pòst per ij cavaj e se costi sì a rivo con un tir da quat, còm i deuv fé ? I na buto un adrinta e doi fòra 'd la stala ? Përché 'ndrinta a-i é 'd cò Napoleon !

Virginia Come ? Oh mi pòvra dòna ! A-i é 'd cò Napoleon, l'imperador ëd la Fransa a ven si da noi ? Oh, am ciàpa mal... *(A sven)*

Giacolin Ma nò, Napoleon a l'é 'l neuv caval ch'a l'ha catà monsù Remigio a la fèra 'd Civass !

Cecilia A l'é svenua... Mama! Mama ! *(Peui a crija)* Carlòta, Carlòta fà quàich còsa!

Carlòta Oh pòvra mi, madama Virginia a l'é sentusse mal...

Giacolin Belessi a-i va un cichetìn 'd cògnach, col fransèis...

Cecilia Ma mia mama a l'é nen abituà al cògnach !

Giacolin Basta fèilo nufiè e peui a basta ch'a na bèiva mach na stissa e as arpija sùbit. Carlòta andoa a l'é 'l cògnach?

Carlòta Da là, ant la chërdensa...

Giacolin Vado sùbit a piene 'n cichetìn ëd col bon... *(a seurt ëd corsa)*

Cecilia Mama, Mama ! A sarà pà mòrta ?

Giacolin *(A intra 'd corsa con 'n cichet ëd cògnach)* Largo che mi l'hai fàit ël pòrtaferì ant la bataja 'd Custoza, sai mi còm fé ! Cogéla për tèra, ecco... parèj... pian... adès tirela sù... parèj... un cichetìn 'd cògnach ! *(Giacolin a passa 'l bicer sota 'l nas ëd Virginia e peui as lo bèiv chiel)*

- Carlòta Giacolin còs fas! A l'è parèj ch'as fà ?
- Cecilia Costa a m'ësmija na cura 'n pòch stran-a...
- Giacolin Madama, su madama Virginia, ch'as dësvija... si a-i va n'òutr cichetìn...
(*rivolto a Carlotta*) vërsa, vërsa... che come rimedi pì a-i n'a-i è, pì an
pressa a riva l'efèt. (*Carlòta a vërsa da bèive e Giacolin a sè scola*
n'òutr cichetìn)
- Giacolin Madama a sta mej ?
- Cecilia Sì, a l'ha duvertà j'euje... mama... sì, sì... a l'è arpiàsse...
- Virginia Tireme su, ahi... ma còs a l'è capitame ? I l'hai vist tut nèir peui im
arcòrdo pì gnente...
- Carlotta Gnente, gnente... a l'è tut passà !
(*Madama Virginia as arpija a la tiro su antant che Giacolin con la bota*
an man a na bèiv n'òutra sorsà. Peui a spùà 'l cògnach e a crija)
- Giacolin Madama, madama !! A son sì ch'a rivo... parla pà che tir da quat... a l'han
mach un caval, pitòst vej e malandàit... Mi vado ! (*A seurt ëd corsa*)
- Virginia An pressa, su, leste, 'm arcomando la riverënsa !
(*Le tre fomne as buto a pòst le veste, as rangio ij cavèj e a van dëdnans a la pòrta.*
A intra monsù Remigio, ël padron ed cà con ël general Attilio Guerrazzi vestì an
borghèis, a l'è un general a ripòs. Le tre fomne a fan la riverënsa)
- Remigio General, iv presento mia fomna Virginia e mia fija Cecilia...
(*Èl general a basa la man a tute doe*)
- Virginia Oh, che onor, un general...
- Remigio Sì, 'l general Casimiro Guerrazzi... adès a l'è a ripòs, ma a l'ha combatù
tante bataje, a l'è stàit ferì a Custozza. A l'han fin-a daje na midaja...
- General Ch'a lassa perde monsù Remigio, adès i son a ripòs. I l'hai servù l'esercit
Regio pèr pì 'd trant'ani, adès un pòch 'd ripòs im lo mérito...
- Virginia Ch'a s'acòmoda... ma che onor, un general a nòstra cà, noi soma mach ëd
negossiant... i soma gnanca nòbij...
- Remigio Su, su, Carlòta, cor a pié na bota 'd ròsoliò ò forse 'l general a preferis na
bota 'd Bareul del '57 anada spessial !
- General Vada pèr 'l bareul... vëddo che monsù Remigio a l'è nen mach un grand
intenditor ëd salam e saotisse, ma anche 'd vin... Èl '57 peui, a l'è stàita
n'anada ecessional
- Remigio Im lo fas porté diretament da La Morra... a sentirà che gust, che pèrfùm e
che color !
- General E chila sì a sarija Cecilia... a l'è verament në splendor... me novod,
uffisial dël Regio Esercito, 'l cont Attilio, a l'ha dimlo ch'a l'è na fior...
na fior da cheuje...
- Cecilia Grassie dël compliment... (*pitòst ambarassà*) Bin, mi allora con sò pèrmès
im ritiro
- Remigio Nò, nò.... Cecilia pèr piasì...

- General A veul pà feme 'n tòrt parèj ! Mi son mnùit pròpe pèr chila !
- Cecilia Còm a sarija a di ?
- General A sarija a di che a-i é na pèrson-a che a preuva un nòbil sentiment pèr...
- Remgio Si, a l'é annamorà 'd ti !! (*Antant Carlòta, apen-a intrà, pèr l'emoission a lassà casché pèr tèra un cabaret con doi bicer*)
- Virginia Ma fé tension Carlòta ! Ch'a me scusa, ma a l'é tant sbadà sta fija
- General Eh, l'é la gioventù
- Cecilia Chiel a sarija annamorà 'd mi ?
- General Nò, a l'é 'l cont Attilio, mè novod ch'a l'é annamorasse 'd chila, tòta Cecilia, e ch'a sarija dispòst a sposela... sempre che chila tòta a sia consensienta... (*Carlòta a fa torna caschè 'l cabarèt*)
- Remigio Ma basta ! Carlòta ! Basta !
- Carlòta Scuseme... a l'é l'emoission... vado a pié d'àutri bicer
- General Allora, tòta Cecilia, mè novod a peul cheuje sta reusa ?
- Remigio Si, si, si, a-i na son tante fòra 'n giardìn ! Ch'a fasa pura
- General Ma nò, còs a ha capì... Mè novod, ël cont Attilio a veul cheuje la reusa pì bèla dël giardìn ,soa fija Cecilia... E chila tòta Cecilia a l'é d'acòrde ?
- Remigio Si, si, sens'àutr, chila a l'é d'acòrd... fèstegioma e decidoma sùbit la data ëd le nòsse... Noi soma bin content, nen vera Virginia ?
- Virginia Contentissima... che emoission... mia fija na contèssa ! I l'avria mai dilo! A venta che lo manda sùbit a di a tòta Felicita chissà còm a sarà sodisfàita! A chërprà d'invidia...
- General E chila tòta Cecilia a l'é contenta da sposè 'l cont Attilio ?
- Cecilia Ecco... mi... verament...
- Remigio Brava ! A l'ha dit ëd sì !
- General Benissim. Allora adès podoma parlé 'd la dòte. Ecco, 'l cont Attilio, mè Novod...
- Cecilia Ma mi lo conòsso nen...
- Remigio Ma che 'mportansa a l'ha... i l'ave tuta la vita danans pèr conòsve... allora còs ch'a disija dla dòte ?
- General Ah, si... giust... ecco... da part mia, Attilio a l'avrija 'n dòte la palassin-a 'ns la colin-a e tre bej terèn da le part ëd Pinareul. Peui da sò pare a l'ha eredità 'l castel ëd Cumian-a a doi palass si da Turin, oltre naturalment a la villa 'n sël lach Magior e peui...
- Remigio Basta parej, affare fatto! Tra galantòm a-i basta na strèita 'd man (*i doi a sè strenso la man*) allora a l'ha dit... vaire castèj ?
- General Ah, dësmentiavo la scuderia al palàss real dla Venaria con des cavaj e peui le vigne dël Monfrà... a m'èsmija ch'a basto, nò ?
- Remigio Sì, si a va bin... oh se a va bin ! Né Virginia ch'a va bin... S'a veul i foma anche në scrit... mi son bon a scrive
- General Sicur, a va tut bin, salvo 'n cit particolar...

Remigio Un particular ? E col ch'a sarija sto particular ?
 General Ecco... tòta Cecilia... a l'ha 'ncora nen dit ëd si...
 Remigio Ah, ma chila a l'é contenta, oh s'a l'é contenta ? Né Cecilia, di ëd si !
 Virginia Cecilia ti prego, di ëd si ! Falo pèr toa mare...
 Remigio E anche per tò pare... Allora, parla... Basta na paròla... dis sì !
 Cecilia Nò! Nò! nò! e nò! Mi parto, vado a fé la vivandèra con ij garibaldin !
(A seurt sdegnosa. Virginia a sven, allora a-i riva torna Giacolin)
 Giacolin Bogé nen ! Che mi l'hai fàit ël portaferì a Custoza. Portème 'n cichetin
 ëd cògnach ! *(A-i riva Carlòta con la bota e un bicer, a na vèrsa 'n pòch
 e Giacolin a bèiv, peui as na fa vèrsè n'àutr pèr ël general. A la fin tuti a
 bèivo ma Madama Virginia as arpìja nen)*
 Còm a và ? A và mej madama Virginia ? As arpìja 'ncora nen...
 Carlòta, vèrsa, vèrsa 'ncora 'n cichetin...

SIPARI

As sent la canson "ADDIO MIA BELLA ADDIO"

FIN DÈL PRIM AT

SECOND AT

Turin 1860

(a sipari sarà la Mùsica ëd “la bela Gigogìn”)

La sen-a

La stessa del prim at : ël salòt 'd cà Bertoglio. A intra Giacolin con ëd fior 'n man

- Giacolin *(A intra e a treuva gnun)* A-i é gnun ? A son sparì tuti... magari a-i é quaicòs da bèive. *(as guarda d'antorn e a duverta n'anta dla giojera)*
- Carlòta *(Intrand)* Giù le man dal banch ! Maleducà e anche làder adès...
- Giacolin Nò, nò... mi vardava mach *(A stërma 'l bochèt daré 'd la schin-a)*
- Carlòta Èl cògnach i l'oma finìlo... Ma còs it l'as lì darera ?
- Giacolin Gnente... gnente...
- Carlòta Fame vèdde !
- Giacolin *(A tira fòra ' bochèt)* Ecco, a son pèr ti... *(E a-i lo spòrs)*
- Carlòta Oh, grassie... che gentil... *(a-i nùfia)* Ma... a son ëd grisantèm !
Grassie tant, it peule tentie pèr ti ! *(a-j rend)*
- Giacolin Ma pèrchè ? A son bej... i l'hai apen-a cuje adès... a son fior frèsch
- Carlòta Sent, pòrtije a n'àutra...
- Giacolin Ma monsù Remigio a la dime 'd porteje doe fior a madama Virginia ch'a sta mal e adès soma a stember e a-i son pà tante fior, l'hai vist sti bej grisantem da la vejòta danans al simiteri e l'hai compraje... I l'hai pensà a ti... *(A-i euffre torna)*
- Carlòta Grassie, ma i son ancora nen mòrta ! *(As na va sdegnosa)*
- Giacolin Am dèspiàss...
- Carlòta *(As gira)* Còm a sarija a dì ch'at dèspiàss... t'ëm veule vèdde mòrta ?!
- Giacolin Nò, nò... vorija dì ch'am dèspiàss ch'at piaso nen... *(a varda le fior)*
Alora pòrtije a madama Virginia...
- Carlòta E gnanca chila a l'é pà 'ncora mòrta !
- Giacolin Oh che dè stòrie pèr doe fior... regalà col cheur *(A s'avsin-a a Carlòta)*
- Carlòta *(a lo slontan-a)* Gira al largh !
- Giacolin Chi ch'a dèsprèssia a... sai pì nen còm a finì...
- Carlòta Lassa perde, pitòst i l'hai paura che a venta torna ciamè 'l dottor Comoglio. Madama Virginia a va nen... Da quand che tòta Cecilia a l'é scapà, a fa nen d'àutr che pioré, a mangia nen, a deurm nen... am preoccupa pròpe
- Giacolin Ah, mi chërdija mai pì che tòta Cecilia a sarija scapà da cà ! Adès ormai a l'é quasi 'na sman-a... chissà 'ndoa sarà adess sta pòvra fija...

- Carlòta Mi penso 'd savèjlo !
- Giacolìn It lo sas ? E alora pèrchè 't l'as dit gnente ! Monsù Remigio e madama Virginia a son dèspèrà ! Ma se ti 't lo sas, parla nò !
- Carlòta It ses bon a ten-e un segrèt ?
- Giacolìn Na tomba !
- Carlòta E mi 't lo diso nen !
- Giacolìn Ma se a la serco daspèrtut... fin-a a Genova a l'é 'ndàit monsù Remigio. Asmija ch'a l'abia sèrcà d'ambarchese a Genova, dòp ch'a l'ha savù che sò moros, Emilio, a l'era a Calatapumi, si, 'nsoma, beleli, un nom parèj... giù 'n Africa...
- Carlòta Ma che Africa ! Calatafimi a l'é 'n Sicilia, a l'ha spiegamlo tut ël dottor Comoglio. Chiel as n'antend !
- Giacolìn Ma Garibaldi a l'é 'ndàit an Sicilia ?
- Carlòta Sicur... e 'l dottor a l'ha dime che forse a l'é già rivà a Napoli !
- Giacolìn A Napoli ? Ma a Napoli a-i é 'l Re... còm ch'as ciama... si... Cichìn...
- Carlòta Ma che Cichìn ! A l'é Franceschiello scond ! A l'ha dimlo 'l dottor Comoglio, chiel a sa tut pèrchè a les ij giornaj,e a l'ha dime che ij soldà dël Re a scapo, as ritiro
- Giacolìn Oh, criska ! Com'a l'é possibil n'afé parèj...Ma Emilio ?
- Carlòta A smija pròpe che a sia ferì...
- Giacolìn Ma Emilio a l'é grave ?
- Carlòta As sa nen...
- Giacolìn Oh pòvra tòta Cecilia !
- Carlòta Ma che tòta Cecilia, a l'é Emilio ch'a l'é ferì !
- Giacolìn Sì, ma chila a l'é tant annamorà e chissà com ch'a sta mal, come ch'a seufr! (*As sent tabussè la pòrta*)
- Carlòta Sa, va a duverté la pòrta, 't sente nen ch'a l'han tabusà !
- Giacolìn Vado, vado, a-i sarà torna cola ciòspa 'd Tòta Felicita ch'a ven a piorè 'n pòch sì, a ven a sollevèje 'l moral a madama Virginia... Mi la sopòrto pà (*Giacolìn a va a deurbe la pòrta e a intra Tòta Felicita*)
- Felicita Bondì a tuti... com a stà madama Virginia ?
- Carlòta A l'é tant giù, a mangia nen, a deurm pòch ò gnente... a piora mach sempre, pòvra dòna
- Felicita Alora vado a consolela... e 'd tòta Cecilia gnun-e neuve ?
- Carlòta Monsù Remigio a l'é partì doi dì fà pèr Genova, con n'amis... asmija ch'a l'abio vistla da cole part...
- Felicita A Genova ? Ma com a l'é 'ndàit, con la caròssa o con ël tren-o a vapor? A mi ël tren-o am fà paura, a diso ch'a và pì fòrt dël vent... Ah mi i monterai mai lì dzora... don Basilio a dis ch'a son machine dël diao !

A dis ch'a l'è montàje dzora na vòlta e quand ch'a l'é rivà a dèstinassion, a l'avija tuta la facia nèira !

Giacolìn Për fòrsa, èl tren-o a và a carbon !

Felicita Ma pèrchè pròpe a Genova ?

Giacolìn Pèrchè a l'é da là ch'a l'é parti Garibaldi !

Felicita Oh Maria Vergine ! Garibaldi, col anticrist... don Basilio a dis ch'as fà pecà mach a nominelo... stassèira 'ndarài a confesseme ! Adès i vado a tireje su un pòch èl moral a madama Virginia, vado a dije èl rosari...

Giacolìn Ch'a vada, ch'a vada, ch'a fasa perèj, ma ch'as arcòrda ch'a l'é pà 'ncora mòrta, madama Virginia !

Felicita Sicur ch'ha l'é nen mòrta, ma a l'é mej premunisse, as sa mai, doj pater ave gloria, doe ave maria a fan nen mal a gnun... Mi i vado...

(A và 'nt la stansia 'd madama Virginia)

Giacolìn *(Fa ij còrn con la man)* Mi cola li la sopòrto pròpi nen !

Carlòta Scomèto che da sì 'n pòch a-i riva 'dcò 'l general Guerrazzi. Për mi sti doi as dan l'apontament belesi a cà 'd monsù Remigio, con la scusa che madama Virginia a sta mal... Guarda che mi më sbalio nen... Për mi tra sti doi sì a-i é sota quàicòs...

Giacolìn Ma figurte se 'l general Guerrazzi Casimiro as perd darera a na ciampòrgna parèj èd chila !

Carlòta Misura le paròle ! E fate nen sente... Ssst... e peui 'l general a l'é vido *(a tabusso a la pòrta)*

Giacolìn Èd cò mi son vido, ma im butrija mai con na ciampòrgna come cola li

Carlòta Ecco, còs'it disijo !? Va a deurbe... si a deuv esse 'l general !

(A intra èl General Guerrazzi)

General Bondì a tuti... a-i é gnun ?

Giacolìn E noi chi soma ?

General Sì... vorija dì... pèr cas a l'é passà da sì tòta Felicita ?

Carlòta Oh sì ch'a l'é passà da sì. A l'é 'ndà da là a di èl rosari con madama Virginia

General Allora ch'a la dèstorba nen *(As seta)* Pitòst, Carlòta, i l'eve pà 'ncora un pòch 'd col ròsoliò...

Giacolìn Cògnach... cògnach fransèis...

Carlòta Nò, purtròp i l'oma finilo... Bin mi iv lasso, vad a fé 'n pòch 'd lèssia... Riverisso sgnor General, se l'eve damanca 'd mi, i son dè dlà... *(A seurt)*

General Giacolìn, fame 'l piasì, daje 'n pòch èd fen al caval e 'd cò 'n pòch èd biava ch'a l'é 'd cò chiel vej come mi

Giacolìn Efetivament i l'hai vist che sò caval... coma ch'as ciama ?

General Temistocle... a l'é 'l nòm d'un general èd l'antica Grecia

Giacolìn Eh sì, a l'é un pòch vej e a respira anche nen tant bin

- General A l'é strach... a son j'ani ch'a pèiso
- Giacolìn Ma vaire ani a l'ha ?
- General An che ani soma adès ?
- Giacolìn Se më sbalio nen soma ant ël 1860 !
- General Ah, si... 1860... dunque i l'hai compralo ant ël '38, donca a l'ha pì 'd 20 ani. Temistocle a l'ha fàit con mi tuta la prima guèra contra l'Austria. La prima guèra d'Indipendensa del '48. Soma stàit an sij camp ëd bataja 'd Pastrengo e Gòito 'ndova i l'oma batù j'austriaci grassie anche al sacrifici 'd tanti giovo volontari toscan, squasi tuti student. E bin, lor a Curtatone e a Montanara a l'han segnà un-a dle pagine pì gloriose dla nòstra stòria. Grassie a lor noi i l'oma podù bate l'esercit ëd l'imperador Francesco Giuseppe a Goito. A son staje, a l'é vera, tanti mòrt, ma a l'é lì che i l'oma butà le basi per l'unità d'Italia. Përché peui da tute le part dla penisola i patriot a son unisse a noi. A Firenze, a Milan, a Venessia e fin-a a Roma a son rivoltasse, a l'han fàit ëd baricade, a l'han campà an mes a la strà tut lòn ch'a l'avìjo. Milan per 5 di a l'ha resistù a j'austriaci, Brescia 10 dì, Venessia guidà da Daniele Manin e Niccolò Tommaseo a l'han piàla per fam dòp doi meis, e a Roma Garibaldi a l'ha proclamà la Republica e 'dcò a Firenze con Giuseppe Mazzini, Aurelio Saffi, Armellini. Ma la còsa pì bèla a l'ha fala ël nòstr Re Carlo Alberto che ël 4 mars sempre del 48 a l'ha proclamà l'è statuto Albertin, 'l prim statut an Italia.
- Giacolìn A l'é për lòn che cola piassa as ciama piassa Statuto ? Ma còs ch'a l'é stò statuto ?
- General Pà fàsil da spieghé 'n doe paròle. Còmssissia na conquista. Për esempi con l'è statuto 'l Re Carlo Alberto a l'ha concedù la libertà d'è stampa, peui a-i Valdèis, perseguità da sécoj, la libertà 'd culto
- Giacolìn E còs a veul dì libertà 'd culto ? *(A intra tòta Felicita)*
- Felicita Oh, salve general...? *(A-i spòrs la man për ël basaman)*
- General Casimiro... general Guerrazzi Casimiro, ma chila ch'am ciàma pura mach Miro, s'a-i fà piàsì...
- Felicita Oh, nò im pèrmëttria mai !
- General Ma nò, chila ch'as pèrmëtta pura...
- Felicita Tròp onor, me car Casimiro... Pitòst còs ch'a disija dla libertà 'd culto?
- General Che finalment anche ij valdèis e j'ebrej a peulo professè la soa religion!
- Felicita Mi lo treuvo pà tant giust... ij valdèis a son pà cristian come noi e peui anche j'ebrej ch'a l'han massà Gesù Crist... a m'èsmija 'n pòch tròp...
A lo dis sempre...
- Giacolìn Don Basilio !
- Felicita Ma chiel còm a fà a savèjlo ?
- Giacolìn Mi vad sempre 'n cèsa...
- Felicita *(A lo guarda 'd brut)* Còmssissia chiel a contava dle soe bataje...
Ch'a continua pura a conté, che a mi am piàs sente ste ròbe...

- General Ma le guère a son nen fàite pèr le fomne, a-i é tant sangh, tanta soferensa e a l'é nen bel da vèdde meuire 'l fior ëd la nòstra gioventù... come ant la bataja 'd Novara 'nt ël 49 andoa le trupe dël maressial Radetzky a l'han batù 'l nòstr esercit guidà dal general Alberto Charznowsky un polach ..Mi son gnanca bon a prononsielo col nòm. Però a l'era nen a l' autèssa e a l'ha portan-e a la dësfaïta. E sël camp 'd bataja, quand a l'ha vist che ij nòstr fieuj a muirijo a l'é fase avanti 'l Re Carlo Alberto 'n sël sò caval bianch e a l'ha cercà la mòrt, ma a l'ha nen trovala. Peui pòch dòp a l'ha abdicà pèr ël fieul Vittorio Emanuele II e chiel a l'é 'ndàit an esilio a Oporto, andoa a l'é mòrt pòchi mèis dopo. Ch'a pensa che a l'han ambalsamalo e peui con la nav a l'han portalo a Turin e a l'han sotralo con j'autri Savoja ant la Basilica 'd Superga.
- Felicita Ah, mi a sente ste ròbe sì am ciapò fin-a le caudan-e...
- Giacolìn E Temistocle ?
- General Temistocle a l'ha avù l'onor dè scortè 'l Re fin-a a Turin.
- Felicita Allora chiel a lo conossija bin ël Re Carlo Alberto... Un bel òm, grand, bianch an faccia, maire, sempre elegant e 'n portament regal !
- Giacolìn Sicurament... s'a l'era 'l Re !
- Felicita Ma ch'am gava 'n pòch na curiosità... sai nen se peus dì... sa, la gent a dis e a Turin as parla... sa a-i son tante grame lenghe...
- Giacolìn I na conòsso un-a 'dcò mi
- General Ch'a disa... ch'a disa...
- Felicità Ecco... a diso... la gent a dis... che... si...
- General Su, ch'a parla, ch'a l'abia gnun-e gene...
- Felicità A diso che quand a l'é staje col incendi a Palass Carignan ant ël 1822 si pròpe doi ani dopo che a l'é naje 'l prins Vitòrio, 'l primogenit, ecco a diso che an col parapija an mes a tuta cola confusion e a col ësburdiment a l'abio scambià la cun-a dël prins ch'a l'avija sirca doi ani con cola dël cit d'un maslè ch'a l'era al servissi 'd soa maestà. Si, ansoma, un cit a l'era mòrt, e a diso ch'a l'era il prins ereditari e parej a l'han scambià ij cit ant la cun-a. Ansoma, Re Vitòrio a sarija fieul d'un maslé !
- General Ma còs a dis ! Pèr carità, ch'as fasa nen sente da gnun !
- Felicita Mi j'arpòrto mach còs ch'a diso... anche pèrché Re Carlo Alberto a l'era na pèrson-a tant fin-a, un ver ësghnor, grand squasi doi meter, maire, sempre pallid e con un bel portament... pròpe da Re... antramentre sò fieul Vitòrio, a va 'n gir pèr le piòle, a l'é nen tant grand, na faccia rossa da maslé ch'a me scusa, ma a m'ësmija ch'a l'abia nen un portament regal...
- General Ma tòta Felicita, ma còs a dis !
- Felicita I diso, i diso... e peui ch'a scusa, va bin ch'a l'é da 4 ani ch'a l'é mòrtije la fomna, ma andé con na popolan-a, fija d'un..., si, 'nsoma, la bela

Rosin... a lassa 'n pòch a desideré. E sa còs a dis ancora la gent ? A dis ch'a l'ha tanti d'àutri fieuj spatarà pèr ël Piemont !

- General Tòta Felicita ! I pèrmëtto nen 'd parlé parèj 'd soa maestà 'l Re Vittòrio !
Da Maria Adelaide 'l re a l'ha avù 8 fiuej... a m'ësmija ch'a basto, nò !
- Felicita Sì, ma da la bela Rosin... Rosa Vercellana... n'analfabeta... ch'a l'ha ancontrala ch'a l'avja apen-a 14 ani e chiel 27 e a l'era già pare ëd 4 fieuj. E a l'ha sùbit daje doe stansie ant la palassina 'd cassa dë Stupin... E sa còs ch'a diso ? Che a l'ha daje 'l titol ëd Contëssa 'd Mirafior e 'd Fontanafrèida e a smija ch'a l'abia fin-a regalaje 'l castel 'd Sommariva Perno !
- Giacolin Ma a-i é pà gnente 'd mal se a va con la bela Rosin. A-i piasso le bele fiye. E peui a l'é vido e n'òmo a l'ha 'd cò soe esigense...
- Felicita Eh si, Maria Adelaide, la fomna, che peui a l'era soa cusin-a, a le mòrta giovo ch'a l'avja apen-a 33 ani e a l'avja già partori 8 fieuj ! Un a l'ani, pèr fòrsa ch'a l'é mòrta giovo !
- General A son mach le grame lenghe 'd Turin ch'a parlo parèj...
- Felicita Peul esse... però chiel as na và an gir a consolesse e peui... a-i é n'àutra còsa da dì... ch'a lo dis sempre don Basilio
- General Mi sto don Basilio a cominsa già...
- Giacolin Èd cò a mi... ma còs a dis ancora ?
- Felicita Bè... a dis che mentre Carlo Alberto a l'era tant pio e divòt e 'ndasia tute le sèire a mëssa, chielsì a va mai e quand ch'a-i và a s'andeurm !
- General Sòn a l'é tròp, tòta Felicita... mi... mi... sì, 'nsoma, chila a peul nen parlé parèj dël nòstr Re !
- Giacolin S'a l'é parèj... scusème, mi vado a ciadlé Temistocle... (*A seurt*)
- Felicita Oh, ch'a më scusa Casimiro... visadì... Miro... Mej cambié dëscors... chissà s'am compagneria a vèdde ij quader d'un pitor... s'a a l'é un neuv, ma a l'han dime che a l'é brav... e monsù Cavagnero, l'antiquari 'd via dij Caliè, a l'ha compran-e na desen-a e a l'ha anvitame d'andèje a vèddije
- General E chi a sariija sto pitor ?
- Felicita Un certo Giovanni Fattori 'n toscan... a diso ch'a l'é brav
- General (*A-j'ëspòrs 'l bras a Tòta Felicita*) Con piassì, am piass la pitura ! A lo sa che mi quand ch'j'ero giovo 'ndasijo su fin-a a Superga con ël penel e 'l cavalèt e peui i butavo sla tèila ij color pì bej dle nòstre montagne
- Felicita Oh, còm a l'é romantich... Carlòta ch'am saluta madama Virginia, ch'a-i disa che doman i ven-o torna a consolela... (*peui al general*) A pròpòsit... i dovrija passé un moment al mercà dle erbe... i dovrija compré un pòch ëd valeriana... sa... i son tant nervosa e i deurmo pòch !
- General L'acompagno volanté... Arvèdse Carlòta, ch'am saluta madama Virginia (*I doi a seurt sotbrasëtta mentre Carlòta a intra*)
- Carlòta (*A fa 'l vers a tòta Felicita*) Doman i mniraj a consolèla... ah, sì, bela consolassion ! Tuti ij dì la stessa stòria... a ven sì a dije ël rosari... ma a

- l'è pà 'ncora mòrta ! Ah, certo che se tòta Cecilia a savèjssa com a sta mal soa mare, i son sicura ch'a tornerìa. A mi am fà na pen-a, ma peus pà dije che tòta Cecilia a l'è scapà pèr andé a trové sò moros ch'a l'è stàit ferì lagiù 'n Sicilia... Chissà 'ndoa a l'è a st'ora... Speroma bin
- Giacolin *(Intrand)* Carlòta, a-i é sì na Tòta ch'a veul parlé con la padron-a
 Carlòta E chi ch'a l'è ?
 Giacolin Sai nen... ch'a ven-a avanti... tòta o madamin ? *(A intra Isabella na bèla fija, giov, bin vestija)*
- Isabella Tòta, prego... Isabella Ferrero... i ven-o da Genova e deuvo consegné 'n pachèt a Cecilia Bertoglio...
- Carlòta Am dèspiàss ma tòta Cecilia a-i é nen. Però a peul dime a mi...
 Isabella Ch'a scusa, ma chila chi a l'è ?
 Carlòta Ecco, mi son n'amisa 'd Ceclia, si, son la serventa ma s'a veul deme a mi *(A tambùso a la pòrta)* Giacolin va a vèdde chi a l'è
- Giacolin Ma si stamatìn asmia la fera 'd San Mò...gent ch'a va, gent ch'a ven
 Carlòta Ch'a më scusa, ma 'l padron a-i é nen, madama a l'è cogià ch'a sta nen bin...
- Isabella Oh, am dèspiass, ma mi i deuvo mach consegnèje cost pachèt a tòta Cecilia
- Carlòta Prego, ch'a s'acòmoda... *(A intra 'l dottor Comoglio con Giacolin)*
 Giacolin A l'è sì 'l dottor Comoglio... ch'a ven avanti dottor
 Dottor Bondì a tuti... La tòta la conòsso 'ncora nen... ma ch'a scusa, còs a l'è col segn ch'a l'ha 'n sèl bras ?
- Carlòta A l'è, tòta Isabella...
 Isabella Ferrero
 Giacolin A l'è sì pèrchè a deuv consegné 'n pachèt a tòta Cecilia...
 Dottor Ma tòta Cecilia a l'è tornà ?
 Carlòta Nò, e gnanca monsù Remigio a l'è 'ncora nen tornà... S'a veul deme a mi, i farai la comission
- Dottor *(A Isabella)* Ma ch'a scusa se insisto, ma còs a l'è cola fassa 'n sèl bras ?
 Isabella A l'è 'l distintiv ëd la nòstra asociassion
 Dottor E còm as ciama costa asociassion ?
 Isabella A l'ha 'ncora nen 'n nòm
 Dottor Ch'a scusa la mia curiosità... ma 'd còs a s'òcupa ?
 Isabella Dij ferì... si dij ferì 'n guèra, an sij camp ëd bataja senza gnun-e distinsion ëd nassionalità... Noi sercoma 'd salvé tuti coj che podoma
- Dottor Nòbil còsa ! Ades che i penso già 'n mè colega sicilian, un certo dottor Ferdinando Palasciano 'nt ël '48, an ocasion ëd l'arvòlta 'd Messina a l'avìja sostenù 'l dover ëd tuti ij medich militar ëd curé ij ferì, anche ij nemis. Na còsa giusta e sacrosanta... E bin, seve com a l'è fini ?
- Giacolin Nò, ch'a disa dottor
 Dottor A l'han condanalo a doi ani 'd galera pèr le soe ideje rivòlussionarie !
 Isabella Sì, ma adès ij temp a son cambià, adès i soma ant ël 1860... e monsieur

Henri... a dis che noi saroma present an tuti ij camp ëd bataja për porté un pòch 'd confòrt a tuti ij ferì e a consolé ij moribond...

Giacolìn

Certo che l'ève 'n bel corage !

Dotor

Ma ch'a scusa, ma chi a l'é sto "monsieur Henri" ?

Isabella

Jean Henri Dunant... a l'é në svizzer. L'ideja 'd costa associassion a l'é nà l'àutr ani a la bataja 'd Solferin. Chiel a l'é trovasse lì për cas. A l'é rivà che la bataja a l'era finija... E a l'é stàit ampessionà da tuti coj mòrt, e lemijaja 'd ferì... Në spetàcol orend, spaventos... pì 'd 7.000 mòrt e pì 'd 20.000 ferì e 'd cò ant la bataja 'd San Martin l'é staje na strage spaventosa na vera carnefissin-a ! La bataja a l'è durà 14 ore...

Carlòta

Oh, la guèra a l'é na còsa spaventosa !

Isabella

Si, a l'é për lòn che tanti volontari a l'han aderì a costa associassion, e i l'oma anche 'n drapò, a l'é bianca con na cros rossa 'n mes... ecco 'l sens ëd la fassa 'n sël bras

Dotor

Iv auguro tanta fortun-a, ma i l'hai paura che Monsieur Henri a fasa a fin 'd col mè colega 'd Messina. A durerà nen...

Giacolìn

Mi 'nvece i son convint che sta ròba a durerà e s'e podèissa, j'andaria 'dcò mi

Carlòta

Lassa perde che ti com'it vèdde 'n pòch ëd sangh at ciàpa mal

Giacolìn

Nen vera, a Custoza i l'hai fàit 'l pòrtaferì

Carlòta

Si, për scoléte tut ël cògnach ëd l'infèrmèria... Lassoma perde (*A*

Isabella

Isabella) ma ch'a më scusa, Tòta Cecilia còs ch'a j'intra 'n tuta sta stòria Ecco... mi i fasija la vivandera e 'l 15 magg im trovava an Sicilia, a Calatafimi. Garibaldi a l'avija avisan-e che la bataja a sarija stàita dura e sanguinosa. E parèj a l'é stàita. I garibaldin a l'han vinciù ma a l'han pagala cara... pì 'd 300 tra mòrt e ferì. A j'ero partì 'n mila. Tanti ij ferì anche tra ij Borboni. Peui, finì la bataja noi l'oma cominsà nòstr travaj... quand che tra ij lament i l'hai sentù na vos... a parlava piemontèis... e i piemontèis ch'ha l'han pià part a la spedission a-i ero pòchi... 15 0 16 an tut. Allora son avisiname e l'hai trovà un bel fieul an sij 25 ani... con tuta la camisa pien-a 'd sangh, tuta s-ciancà... a l'era motobìn grave... mi i l'hai parlaje 'n piemontèis. Chiel a l'ha guardame e a l'ha s-ciancà 'n tòch ëd soa camisa e a l'ha dime : " Ch'a-i la pòrta a Cecilia e ch'a-i disa che mi i veuj tanta bin..." E mi l'hai ciamaje col ch'a l'era sò nòm... Chiel, con un fil ëd vos a l'ha rëspondù : "Emilio".

Ma Cecilia chi ? L'hai ciamaje...E chiel...

A l'é fàcil da trové, a sta a Turin davsìn a la Gran Madre... ch'am saluta le mie montagne, sai nen se ij vedrai ancora... Peui a l'ha perdù ij sens e a l'han portalo via. Mi i l'hai pì nen vistlo... Ecco... si a l'é col tòch ëd soa camisa da garibaldin... (*E a-i lo consegna a Carlòta*)

Carlòta

(*Con le lerne a j'eui*) Mah...a l'é mòrt ?

Isabella

I lo sai nen... però a l'era grave...

(*Carlòta a piora e Giacolìn as suva le lerne con un fasolet*)

Dotor

Bin, mi vado a vèdde com a stà madama Virginia...

- Carlòta E mi vado a... (*a piura e a seurt ëd corsa con ël bindel tra le man*)
- Isabella Allora...vado edcò mi... (*a seurt salutand*)
- Giacolìn Dotor... dotor... ch'a speta 'n moment... i deuvo dije na ròba...
(*as guarda an gir sospetos*)
- Dotor Còs ch'a-i é ?
- Giacolin (*as varda sempre antorn*) Ecco... mi...
- Dotor Su, fòrsa, parla che mi i l'hai pà temp da perde
- Giacolìn As trata 'd la contèssa 'd Castiglione...
- Dotor La contèssa 'd Castjon ? Oh, bela e còsa a l'ha da fé con ti ?
- Giacolìn I l'hai vistla dominica con ël cont Camillo Benso
- Dotor Già, asmija che a-i sia 'd simpatia tra ij doi, d'altrond a l'é anche grassie a chila se Cavour a l'ha podù avej l'aleansa con la Fransa al congrès ëd Plombières
- Giacolìn Nò, mi a col congrès i son pà stàit
- Dotor A l'han nen anvitade ?
- Giacolìn Ma a-j'era 'd cò la contèssa al congrès ?
- Dotor Sì, a diso ch'a l'abia mandala Cavour për convinse l'Imperador Napoleon III a aleesse con ël Piemont, visadì, con ël Regno 'd Sardegna... ma ti còs ch'it intre 'n tut sosì ?
- Giacolìn Ah, mi gnente !
- Dotor Ah, vorija bin dì... e allora ?
- Giacolin Vorìa dì, da quand i l'hai vist la contèssa, mi la seugno tute le neuit !
- Dotor Brav, it l'has bon gust !
- Giacolìn Oh s'a l'é bèla la contèssa ! N'elegansa, na facin-a... a l'ha doi j'eui ch'as fariò mangé... e peui... che portament, pròpe da grand dama... Oh s'a l'é bèla la contèssa ! E che pèrfum quand cha passa chila... a diso che a l'é un pèrfum fransèis... Ansoma, i son annamorame 'd la contèssa 'd Castjon !
- Dotor It sarije gnanca 'l prim !
- Giacolìn A son passà 'n caròssa, un tir da quatr... quatr cavaj bianch !
- Dotor Sent, mi i l'hai d'àutr da fé che sté a sente le toe folarie
(*A fa për seurti ma Giacolìn a lo fërma*)
- Giacolìn Dotor, mi son malavi...
- Dotor It ses malavi ? Ma s'it ses la salute 'n pèrson-a !
- Giacolìn I deurmo pì nen ëd neuit... im dësvojo e deurmo pì nen...
- Dotor Gnente 'd grave... forse 't mange tròp a la sèira ò 't beive 'n pòch tròp !
- Giacolìn Nò, nò a l'é pà lòn... vorìa dì che tute le neuit i seugno la contèssa...
- Dotor Beato ti ! E allora ?
- Giacolìn Chila a duverta mia pòrta, la vèddo con na vestàja trasparenta, ij cavej longh... e un soris...
- Dotor E allora? Va avanti...
- Giacolìn E allora chila a tend ij brass vers ëd mi e am dis "Ven Giacolìn, ven mon amour..."

- Dotor E peui... ?
- Giacolìn A sara la pòrta, la pòrta a sbat e mi 'm dësvìjo e deurmo pi nen... i son grave dotor ?
- Dotor Nò, it ses beté... scusme, ma i l'hai da fé... *(A intra ant la stansia 'd Virginia mentre Giacolìn as grata la testa. Peui as sent la musica d'un pianofòrt ch'a son-a 'n bran d'òpera)*
- Giacolìn *(A va vers la finestra pë scoté mej la musica)* A l'é tòta Ersilia, ma mi sta musica la conòsso *(As buta a cantè ma a l'è 'n pòch stonà, antant a-i riva monsù Remigio)*
- Remigio Ah, a l'é parèj che si as travaja ! Via 'l gat ij rat a balo ?
- Giacolìn *(tut spaventà)* Nò, nò... mi i balava nen... mi i cantava...
- Remigio Ah, ti 't cantave... Ma ti 't duvrije nen esse a botega a fé ij salam e le saotisse e 'nvece 't treuvo sì a fé 'l gadan ! E Carlòta andoa a l'é ?
- Giacolìn I lo sai nen, prima a l'era sì... *(a ciàma)* Carlòta, Carlòta ! A l'é rivà monsù Remigio !
- Remigio E mia madama com a stà ?
- Giacolìn A l'é moribonda... vorìa dì... a stà nen tant bin, però adès a sta bìn...
- Remigio Còsa ? Mia fomna moribonda ?
- Giacolìn Nò, cioè si... nò... adès a-i é 'l dotor Comoglio da là con chila
- Remigio Èl dotor Comoglio ? E còs a fà ?
- Giacolìn I lo sai nen... ogni tant a ven a trovela... sa com ch'a l'é... un a passa da si e allora...
- Remigio Allora còsa ? Ah, quand che i son nen mi sta cà a vè tut a rabèl ! Carlòta ! *(Peui vers Giacolìn)* Ti vè sùbit dal cont Attilio 'n via dij Spëssiari al nùmer 21. Disije ch'a ven-a 'n sà sùbit, che Cecilia a l'é sì...
- Giacolìn Tòta Cecilia a l'é sì ? E andoa ch'a l'é, i l'hai nen vistla ? *(Mentre monsù Remigio a intra ant la stansia 'd madama Virginia a-i riva Cecilia pitòst avilìa)*
- Giacolìn Tòta Cecilia ! *(a crija)* Carlòta, a-i é tòta Cecilia !
- Carlòta *(a riva 'd corsa)* Tòta Cecilia ! *(Le due fije a s'abbrasso mentre Giacolìn con 'l fasolèt as suva le lërme)* Come son contenta ch'a l'é tornà ! Ma com a stà ?
- Cecilia Nen tant bin. I son nen riussija a pijè 'l piròscafo e andé 'n Sicilia...
- Carlòta An Sicilia ? Ma përchè così lontan !
- Cecilia Emilio... chiel a l'é là ch'a combat... a combat pë fé l'Italia e mi vorija esse a sò fianch !
- Giacolìn Ma Emilio a l'é ferì... a l'è grave...
- Cecilia Oh, nò, a peul pà esse... Emilio ferì ? Ma come lo seve ?
- Carlòta A l'é vnùita na fija... si na tòta che conosso nen, ma che a va a curé ij ferì an s'ij camp ëd bataja. A l'ha dame 'n pachèt da dèje a chila tòta Cecilia...

- Cecilia E còs a l'é ?
- Carlòta Ch'a speta... *(A cor fòra e artorna sùbit)* ch'a varda, a l'ha dame sòn... a l'era d'Emilio !
- Cecilia Emilio ! A l'é mòrt ? *(Antant Remigio a s'èspòrs da la pòrta)*
- Remigio Cecilia ven si da toa mare, ven a salutela ! *(Peui a Giacolin)*
E ti 't ses ancora sì, l'hai dite d'andè dal cont Attilio, cor, fà 'n préssa!
(Giacolin a seurt antant che Cecilia a intra ant la stansia 'd la mama mentre a-i seurt Remigio e 'l dottor)
- Dotor Soa madama a l'ha avù 'n brut colp... ma son convint che adès che a vedrà soa fija ch'a l'é tornà as arpijerà 'n pressa...
- Remigio Sì, Cecilia a dovija nen fen-e n'afè parèj e peui chissà còs a dirà la gent...
Noi l'oma cercà 'd ten-e stèrmà la còsa, ma se as ven a savèjlo a sarà nè scàndol pèr nòstra famija. Noi l'oma dit gnente a gnun, ma con tute le grame lenghe ch'a-i son si a Turin, sai nen se riussiroma a ten-e 'l segret...
- Dotor Ma si, 'n fond Cecilia còs a l'ha fàit 'd mal ? A l'ha seguì lòn ch'a-i detava 'l coeur... a l'é la gioventù... a son ij vint'ani mè car monsù Remigio !
- Remigio Eh, vint'ani ! A di la vrità a l'ha apen-a compin-e disneuv ! E peui, pòche stòrie, mi l'hai parlaje ciar ! Cecilia a deuv sposé 'l cont Attilio. Èl cont a l'é d'acòrde e mi anche e sòn-sì a basta e avansa.
- Dotor Capisso che 'l cont a sia 'n bon partì, a l'é uffissial d'esercit e peui a l'é un nòbil e dzortut a l'é rich !
- Remigio A penserà pà che mi i fasa sposé mia fija pèr anterès ? Nò, nò, pèr carità, ch'a pensa pà mal !
- Dotor Nò, mi penso gnente... però ij sòld a fan sòld e ij poj a fan poj, almen parèj a dis ël provèrbi
- Remigio - Me car dottor, chiel a së sbalia. Mi veuj deje mia fija al cont pèrché a l'é galantòm, si, pròpe come 'l nòstr Re Vitorio: a lo ciamo nen ël Re galantòm ? E bin, ël cont a l'é un ver èsgnor... ch'a pensa che chiel a pòrta na bela dòte, ansi, òtima e da noi a veul gnente, gnanca vint sòld ! S'a l'é nen un galantòm chiel ?
- Dotor Ah, sicur, gnun a lo buta 'n dubi... Però...
- Remigio Però còsa ?
- Dotor A venta anche consideré che a l'ha vintesinch ani pì che vòstra fija e che a l'é nen tut òr lòn ch'a lus...
- Remigio Come a sarija a dì ch'a l'é nen tut òr lòn ch'a lus ?
- Dotor Ah, gnente... gnente... però...
- Remigio Però ? Ch'a disa, ch'am fasa nen sté 'n pen-a...
- Dotor I veuj dì, se pròpe a veul ch'a-i lo disa, mi i lo diso... E bin, asmija che 'l cont Attilio Pallavicini... a l'abia già un cit

- Remigio Oh, mach pèr lòn ! I cit a son la benedission ëd la cà ! E peui a Cecilia a-i piasso tant ij cit...
- Dotor Allora 'ndoma bin, pèrché a diso che a n'abia 'd cò n'àutr da na vidoa 'd Pancalé, na nòbildòna, antendomse... Però...
- Remigio Però ?
- Dotor Èl cont Attilio a l'é 'n galantòm, e allora a diso... si, asmija ch'a l'abia già fàit testament... sa con tute ste guère... chiel a l'é sempre 'n bataja, 'n mes a-j pericoj...
- Remigio Un testament ?
- Dotor Sì, ma a son vos che a giro... si, asmija ch'a l'abia lassàje la palasin-a e divèrs teren... Però...
- Remigio Però ?
- Dotor A l'ha 'ncora palass e vigne e la tenuta ant ël Monfrà... però...
- Remigio Oh, basta con sti però, dotor, ch'am fa ven-e mal a la testa ! Ch'am disa tut ant na sola vòlta nen un tòch pèr vòlta ! Mi divento nervos !
- Dotor E allora i dirai la còsa pì 'mportanta. Cecilia a l'é nen annamorà dël cont Attilio, che peui a l'avrà vistlo doe o tre vòlte... Chila a l'è annamorà d'Emilio 'l garibaldin...
- Remigio Emilio ? E chi a srija sto Emilio ?
- Dotor Emilio Solari, ël fieul ëd l'avocat... a l'é partì da Quarto con Garibaldi e Nino Bixio, a diso ch'a j'ero apen-a mila ma adès a son tanti 'd pì e le ultime notissie a diso che Garibaldi a l'é rivà a Napoli...
- Remigio Annamorà d'Emilio ? Cola testa mata, 'l fieul ëd l'avocat... Adès capisso pèrché a vorija 'mbarchese ! A l'era già a Genova, meno mal che i son rivà a temp, i l'hai fermala ch'a stasija pèr montè sël piroscrafo... Emilio... 'l fieul ëd col anticrist d'un avocat .Adès capisso tante còse....
- Dotor Ma Emilio a l'é un brav fieul... e peui...
- Remigio E peui gnente ! Cecilia a deuv sposé chi veuj mi ! Soma ant ël 1860 e ant ël 1860 ij pare a comando 'ncora. Anche se con tute ste rivolussion as capiss pì gnente ! Nò, Cecilia a sposrà 'l cont Attilio Pallavicini. A nòstra cà a l'é sempre fasse parèj, òh giuradisna ! (*A intra Carlòta*)
- Carlòta Monsù Remigio... a-i é 'l cont Attilio Pallavicini...
- Dotor Bin, allora mi vado...
- Remigio Nò, nò, ch'a resta pura, a dà pà gnun fastidi... ansi, am fà piàsì... (*A intra 'l cont Attilio 'in divisa da uffisial d'esercit*)
- Attilio Conte Attilio Pallavicini, ufficiale del II squadrone, terzo reggimento cavalleria di stanza a Pinerolo. (*A fa 'l salut militar e Remigio a resta 'n pòch ambarassà e a sa nen se deje la man ò còs fè*). Comodi, comodi... Lor signori possono sedersi... (*I doi as guardo an faccia*)
- Remigio (*Ambarassà*) I podoma settèse ?
- Attilio Fòrse i capisse 'ncora nen bin la neuva lenga, l'italian, la lenga ch'as parlarà tra quàich ani, quand l'Italia a sarà fàita ! Èl dotor a sarà d'acòrd

con mi che pèr butè 'nsema tante region e tanti stat a-i va anche la lenga unica. Na sola Italia, na sola lenga : l'italian !

Dotor Mi i son d'acòrde, ma pòchi a la conòsso. Mi i l'hai lesù 'l Manzoni, le poesie dël Carducci, dël Leopardi... ma pòchi a-i conòss, pòchi a son bon a lèse e a scrive. Mi che giro la sità e anche la campagna vèddo ch'a-i son tanti analfabeta... ansi, scond Massimo D'Azeglio lè 70 % ëd la popolassion a sa gnanca scrive sò nòm. E ant 'l meridion a son pì dël 90 % . Mi penso che la prima còsa che Cavour a dovrà fé a saran le scòle per tuti...

Attilio Bè, pròpe pèr tuti nò, a m'ësmija 'n pòch tròp, certament che na vòlta che l'Italia sarà fàita, a-i saran tanti problem da risòlve... ma a-i sarà na patria sola, na sola Italia, tuti fratèj !

Dotor Si, ma fòrse a j'andarà 'n pòch ëd temp...

Attilio Na desen-a d'ani, nen ëd pì e saroma tuti italian... A propòsit, mi son amnùit a saluté la sposa, Cecilia... Mi doman i parto !

Remigio A part ? E andoa a va ?

Attilio Ël Re Vitòrio a prepara na gròssa spediission militar. Stavòlta a-i sarà soa maestà 'l Re 'd Sardegna a la testa 'd l'esercit Regio...

Dotor Allora a deuv trattese verament ëd quaicòs ëd gròs se 'l Re a marcerà a la testa dël sò esercit...

Attilio Si, i peuss divlo, a l'é pi nen un segrèt. Andoma a liberé l'Italia. Garibaldi a l'é rivà a Napoli e l'esercit ëd Fransesco scond a l'é 'n rotta. Tuta l'Italia a l'é na povera. I patriot ëd tute le region dël centro Italia a son arvoltasse, a ciamo 'l nòstr agiut e 'nvòco a gran vos Re Vitòrio. Stavòta a l'é la vòlta bon-a, lo sento... faroma l'Italia !

Dotor Però... a-i é un però...

Remigio Dotor, ancaminoma nen torna con ij però, ch'am fasa 'l piasì...

Attilio E col ch'a sarìja sto " però " ?

Dotor Ël Papa, soa santità Pio IX. A m'ësmija ch'a sia pà tant d'acòrde.

Attilio Giust ! E noi andaroma a giutelo...

Dotor Come ? Ël Re adès a l'é col Papa ?

Attilio Nò, noi 'ndoma a fermé Garibaldi ch'a veul intré ant lo Stato Pontificio con ij sò garibaldin ch'a son partì 'n mila ma a son rivà a Napoli 'n 9 mila!

Remigio Ma com a l'é possibil, dòp tante bataje e tanti mòrt ?

Attilio I disertor. Tanti soldà dël Re 'd le Doe Sicilie a son passà da l'àutra part e peui a Garibaldi a son unisse tanti patriot ch'a son rivà da tute le part d'Italia. Ël general ha l'ha liberà tute le region dël sud ma Cavour a veul nen ch'a libera anche lo Stato Pontificio

Remigio E pèrché ?

Attilio Pèrché Fransa e Austria a son pront a intré 'n guèra contra 'd noi se

tocoma 'l teritòri dël Papa, e alora 'l Re Vitòrio andarà 'ncontra a Garibaldi për rendije omagi e ringrassielo ma ant l'istess temp për fèrmelo, prima ch'a sia tròp tard ! E adess scuseme, ma deuvo andé... ma tòta Cecilia a-i é nen ?

- Remigio Si, si... a l'é si... la ciàmo sùbit... *(A duverta la pòrta e la ciàma)*
Cecilia ! Ven si, a-i é 'l cont Attilio...
- Cecilia *(A intra con la faccia scura e a guarda për tera)* Si, papà... i son si...
- Remigio Cecilia it presento tò spos : conte Attilio Pallavicini uffisial ëd cavaleria 'd l'esercit Regio 'd soa maestà 'l Re Vitòrio
- Attilio *(A scata 'n s'attent e a-i fa 'l salut militar peui a-i basa la man)* I son onorà 'd basé la man ëd mia futura sposa... Se dovèissa paragonela a na fior i la paragoneria a na reusa, si, bèla come na reusa... La soa blèssa e la soa grassia a compagneran ij pì bei di 'd mia vita
- Remigio Su, Cecilia, dis quàicòs...
- Cecilia Tròp gentil... im merito nen tuti sti compliment
- Attilio Chila as merita sòn e àutr... da quand i l'hai vistla l'hai capì che chila a sarìja stàita l'amour ëd la mia vita, la mia giòia, la mia regin-a...
- Cecilia Grassie... ma...
- Attilio Gnun ma... e si danans a sò pare, testimoni 'l dottor Comoglio, i ciamo "Cecilia a veul sposeme"?
- Remigio Si, si... sens'àutr, a l'é bin contenta !
- Attilio Ch'a scusa, ma a l'é chila ch'a deuv dilo
- Cecilia Ecco... am piasrija... chiel a l'é tant... coma as dis... na pèrson-a squisìa ma mi peus pà...
- Remigio Cecilia ! Com a sarìja a dì ch'it peule pà ?
- Cecilia Ecco... i son ampedia... si... i speto 'n cit...
- Remigio Còsa ? T'aspet un cit ??? E da chi ?
- Cecilia I lo savraj mai ! *(A seurt sdegnosa)*
- Remigio Im sento nen tant bin... Porteme 'n cògnach... an pressa !!
(as lassa casché 'ns na cadrega, e a-i riva 'd corsa Giacolin con na bota e 'n bicer peui a versa 'l licor ant ël bicer e a-i lo fà passé sota 'l nas ëd Remigio e quand a serca 'd beive chiel Remigio a-i lo gava da 'n man)
- Remigio Un moment ! Stavòta i lo beivo mi ! *(a beiv peui a sven)*

SIPARI

Fin dël second at

Musica *(E tu biondina capricciosa ecc ...)*

TERS AT

Turin 17 mars 1861

(Musica a sipari sarà “La bela Gigogin”)

La sen-a

Èl salòt 'd cà Bertoglio, un bel vas 'd fior 'ns la taola. A l'é fèsta, 'l Re Vitòrio a l'ha proclamà 'l prim regn d'Italia. Turin a l'é la capital d'Italia.

A intro 'nsema Cecilia e Carlòta con ij vesti da fèsta. As buto 'n capel an testa, peui a sè specio. Cecilia a speta un cit ma la pansa as ved ancora nen)

Cecilia Còs na dise ? A më sta bìn ?

Carlòta Oh, a l'é pròpe bel sto capel, a l'é a la mòda. L'hai visne 'n parèj an testa a madama Govean dominica passà danans al Regio...

Cecilia Madama Govean, la fomna dël diretor ëd la Gasëtta dël Pòpol ? Cola che a stà 'n piassa IV Mars andoa ch'a stampo 'l giornal ?

Carlòta Sì, pròpe chila. A l'é sempre eleganta... E 'd mia vèsta, còs na dise ?

Cecilia A të sta pròpe bin. Ancheuj a l'é 'n dì spessial, Turin a l'é 'n fèsta ! Tra 'n pòch a-i sarà la sfilada militar

Carlòta A-i sarà 'd cò 'l Re ?

Cecilia Lo sai nen. Sai mach che ancheuj 'l Piemont a dventa 'l Regno d'Italia e che adès ël Re a sarà pì nen Re 'd Sardegna ma Re d'Italia !

Carlòta Allora noi, soma pì nen piemonteis ?

Cecilia No... cioè... sì... però soma anche italian, ansi, italian-e...

Carlòta A mi am fa 'n cert efèt a sente di che ades soma italian, ansi italian-e...

Cecilia A ventrà abituésse... ormai l'Italia a l'é fàita

Carlòta Pà vera. A-i na manca 'ncora 'n tòch, a l'ha dimlo 'l dottor Comoglio

Cecilia Ah sì ? E còs a-i manchrija ?

Carlòta Roma, peui Venessia e peui... im arcòrdo pì nen...

Cecilia Oh... pensa che bel se ancheuj a-i fussa belesì con noi Emilio. Chiel a l'é battuse tant pèr fé l'Italia... ma mi sento che chiel a l'é 'ncora viv, mi sento che chiel a tornerà prest, e allora...

Carlòta Vë sposëreve e l'avrëve tanti bej masnà !

Cecilia No, mi n'a veuj mach doi, sì, nen pì che doi

Carlòta E com as ciameràn ?

Cecilia Emilio a l'ha dit che 'l prim i lo ciameroma Carlo, come Pisacane...

Carlòta E chi a l'é sto Pisacane ?

Cecilia A l'é 'n patriòt ch'a l'é mòrt a Sapri... l'àutr lo ciameroma Giuseppe come Garibaldi... (Carlòta as suva le lërme pèr la commosion)

Cecilia Ma còs 't fas... piori ?

Carlòta A mi ste stòrie am comeuvo....

- Cecilia Ma nò, ancheuj a venta nen piorè, ancheuj a l'é na giornà da segnè 'ns l'almanach, na giornà da ricordé !
(A intra Giacolin sventajand un drapò tricolor)
- Giacolin Viva l'Italia, Viva l'Italia ! Turin a l'é la capital d'Italia !
(A pija Carlòta e la fà balé cantand la Bela Gigogin, antant che Cecilia a bat le man an rijand. Peui Carlòta as fërma)
- Carlòta *(A rij)* Adès basta che come cantant it vale pròpe pòch, ma come balarin it vale ancora men-o...
- Giacolin E mi che stasèira vorija 'nvitete al gran bal a Palas Real, con tuta la nobiltà 'd Turin !
- Carlòta Pèrché, a l'han anvitate ?
- Giacolin Certament, Giustin, èl feracaval èd la scuderia 'd Palass Madama a l'é 'n mè amis e a l'ha ciamame 'd deje na man stassèira a guardé le carosse. A dis che a-i saràn pi 'd sent viture tra birocìn, dòme e carosse con èd tir da doi e da quat... A-i è 'd travaj pèr tuti e mi i saraj là con 'l mè drapò !
- Cecilia Brav Giacolin, e peui naturalment, pijeras sot brasètta la contèssa Virginia Oldoini...
- Giacolin E chi ch'a l'è chila lì ?
- Cecilia Èl tò amor... la contèssa 'd Castjon ! Certament a-i saran tute le pi bele dame 'd Turin! E peui a l'han dime che a-i sarà anche lè scritor Alessandro Manzoni e fòrse a-i riverà anche Giuseppe Garibaldi. Ah, com am piasrìja conòsslo !
- Giacolin Oh, ma s'a l'é mach pèr lòn ij lo diso mi a Giustin èl feracaval... chiel a lo conòss bin èl general perchè a l'era ansema a chiel quand a l'é ritirasse da Roma pèr andé a combate pèr Venessia... E a l'é lì che soa fomna Anita a l'è mòrta
- Cecilia Sì, lo sai, Emilio a l'ha contame tut, quand Anita a l'é mòrta a l'han sotràla ant la cort èd na cassin-a. Mach dòp n'ani a l'han podula porté via pèr deje na dègna sepoltura... Emilio am contava ch'a l'era na fomna ecessional, a 'ndasija a caval mej che n'òmo... Emilio am disija che... *(as comòv e as suva le lèrme con èl fasolèt)*
- Giacolin Basta con ste stòrie ch'a fan piorè ! Ancheuj a l'é fèsta, viva l'Italia !
(a sventaja 'l drapò)
- Carlòta Su, tòta Cecilia, ancheuj a Turin a l'é gran fèsta ! Stassèira as bala an tute le piasse...
- Giacolin Sì, a-i sarà la fanfara dij granatié an piassa San Carlo e ancheuj dòp mesdì a sfileran ij squadron èd la cavaleria 'ns la strà dla Fransa e peui, e sòn a l'é la còsa pi 'mportanta, tute le piòle 'd Turin a daran da bèive a gratis a tuti ! Viva l'Italia !
- Carlòta *(A vèd rivé madama Virginia)* Tòta Cecilia, a-i riva soa mare... ch'as buta 'l cussin !!... Ch'a fasa an pressa ! *(Cecilia a seurt èd corsa e a intra madama Virginia)*
- Virginia *(Vestija con elegansa e un bel caplin an testa)* Còs a l'é tut sto rabèl !?

- E ti Carlòta còs fas vestija da fësta ?
- Carlòta Ma ancheuj a l'é fësta, tuta Turin a fa fësta, a son tuti përl le strà e i vorijo andè 'd cò noi an mes a la gent a sventajé 'l tricolor !
- Virginia Mi i l'hai pà dave 'l përmes ! E Cecilia andoa a l'é ?
- Carlòta A l'é 'n camin ch'as prepara përl seurte... e mi l'acompanerija...
- Virginia Oh Maria Vergine ! Seurte da cà con tuta la gent che a-i è 'n gir ?
- Nò, ancheuj as seurtenen ! E peui ant le soe condission... Mi son mach surtija përl andé a mëssa granda 'n Dòm e peui don Lorens durant la 'l sermon, a l'ha dit che ancheuj a-i è pòch da festegé ! Con lòn che l'ève faje al Papa !
- Giacolin Mi l'hai faje gnente al Papa ! Lo conòsso gnanca !
- Virginia Già, antant it vas an gir con ël drapò che Garibaldi a l'ha piantà 'ns le tèrre 'd soa santità Pio IX ! (*As fa 'l sègn ëd la cros*)
- Giacolin Ma verament sto drapò a l'ha damlo un vòstr parent, a m'ësmija ch'as ciama Marsilio... si... si... Marsilio Borri. A l'ha dime che pì tard a passrà da sù a saluteve
- Virginia Marsilio ? A-i mancava mach pì mè novod Marsilio ch'a scriv përl la Gasëtta dël Pòpol ... un giornal da nen lèse... un giornal anticlerical !
- Carlòta Ah, mi l'hai mai lesùlo !
- Giacolin Përl fòrsa, it ses nen bon-a a lèse !
- Carlòta A l'ha parlà 'l poeta...
- Virginia E brava Carlòta ! Parèj it vorije seurte përl andé a spass përl Turin, con tuta la confusion che a-i é ! Ma 't ses pròpe senza testa ! A basta che 'n caval a sè sbaruva e a sàuta 'n mes a la gent e Cecilia a peul perde 'l cit !
- Giacolin A lo perd nen...
- Virginia Còs na sas ti d'ij cit ch'a deuvo nasse ?
- Giacolin Mi 'm arcòrdo che quand son nassù mi, mia mare a l'era sbaruvasse përlché mè pare a l'era cioch, mè nòno 'd cò chiel cioch, a l'han tacà a canté "Abbasso 'l Re e viva la republica! Viva Mazzini" ! E a son rivaje le guardie che a l'han butaje ij fèr aj pòls, e a l'han portaje 'n galera... Mia mare a l'é ciapasse në spavent che mia nòna a l'é nciocàsse 'd cò chila e antrames dè sto pastis, i son nassuje mi bèl come n'angiolèt... L'hai fàit tut da sol
- Virginia E as ved...
- Giacolin Coma sarija a dì ?
- Virginia A sarija a dì che a l'é mej ch'it pòse sto drapò e 't vade a ciadlè Napoleon !
- Giacolin Napoleon a l'ha già mangià, adès i buto 'l fiòch tricolor e lo 'mbardo da bin e peui lo pòrto 'd cò chel a la sfilada !

- Virginia Pijte varda !
- Carlòta Ma madama, ancheuj a l'é la fèsta 'd tuti j'italian !
- Virginia E mi i son nen italian-a, mi i i son piemontèisa !
- Giacolìn Ma sò novod a l'ha dime che d'ancheuj soma tuti l'istess : sicilian, lombard, calabrèis, toscan... soma na nassion sola ! Viva l'Italia !
(*A sventaja 'l drapò*)
- Virginia Ti Giacolìn va mach fòra dij ciàp ! Fòra, fòra da sì con col drapò !
- Giacolìn Come madama a comanda, vado a sventajelo 'n piassa San Carlo
(*A seurt sventajand ël drapò .Cecilia ch'a l'ha butà 'n cit cussìn sota la pansa a intra a testa bassa e 'n pòch soferenta. La sua pansa a l'ha na forma 'n pòch stran-a...*)
- Cecilia I ven-o 'd cò mi !
- Virginia Nò, ti 't boge nen da sì... ma... còs a l'é capitate ? (*A-i varda la pansa che a l'ha na forma 'n po' dròla*) Ma tē staghe nen bin ?
- Cecilia Nò, nò, mi stago benissim... Mach, am piasrija seurte, a l'é un mèis ch'im lasse pì nen seurte da cà !
- Virginia Për fòrsa, con cola pansa... it veule ch'a lo sapia tuta Turìn che t'èspete 'n cit ? E pensé che 'l cont Attilio a l'era pront a sposète... Ah, podèissa almeno savèj chi a l'é 'l pare dè sta creatura che a deuv nasse
- Cecilia Iv lo dirai mai !
- Virginia E antant tò pare a l'ha fan-e na malattia... (*peui a varda torna la pansa 'd Cecilia pitòst pensierosa. A tambusso a la pòrta*) Carlòta, va a duverté
(*A inrta 'l dottor Comoglio tut bin vestì da festa*)
- Dotor Bondì a tuti ! Ciareja sposin-a, com a stà ?
- Cecilia Benissim dottor Comoglio, am piasrija mach seurte a pié 'n pòch d'aria!
- Dotor A l'é pròpe la giornà giusta, a balo, a canto a son-o 'n tuti i canton !
Che bèla fèsta ! Turìn a l'é tuta soagnà 'd drapò, a l'é nē spetacol, da la colin-a a Palas Real a l'é tut nē svantajament 'd drapò tricolor !
- Cecilia Chissà che bel ! Ch'a-i lo disa chiel a mia mare che mi i l'hai damanca 'd sol, veuj spassegé 'n riva al Po... A l'an dime che a-i son fin-a le barche ambandierà 'd drapò!
- Carlòta Sì, sì, andoma... i ven-o 'd cò mi !
- Virginia Ti va 'n cusin-a che da sì 'n pòch a-i riva monsù Remigio e a l'avrà fam
(*Carlòta a seurt brontoland*)
- Dotor Sì, mi penso pròpe che tòta Cecilia a l'abia damanca 'd pié na bocà d'aria bon-a, e l'aria ch'as respira ancheuj a Turin a l'é unica, eccessional ! Ma... ch'a scusa... còs a varda ?
- Virginia La pansa ! (*a varda Cecilia*)
- Cecilia E còs a l'ha mia pansa ?
- Virginia A l'é nen a pòst... jer a l'era tuta spostà a mancin-a e ancheuj a drita, 'n pòch sù, 'n pòch giù... a cambia da 'n dì a l'àutr, capisso nen...

- Dotor A peul desse ch'a sijo doi gemej... ò fòrse tre... as peul mai disse...
E peuj lor as giro, a sè sposto, a stan mai ferm... ij cit a son come
i masnà (*Colp 'd toss e peui a-i fa'n segn ëd'intèisa a Cecilia*)
- Virginia A-i é quàicòs ch'am convinc nèn...
- Dotor Sì, forse a l'é mej che la visito... Ch'a ven-a tòta Cecilia che foma 'n
contròl... (*A-i fa n'àutr segn d'intèisa e ij doi a intro ant la stansia*)
- Virginia (*A parla da sola*) Un pòch da sù... 'n pòch da là... 'n pòch su... 'n pòch
an giù... mah, mi i l'hai mai vist na ròba parèj...
(*A intra monsù Remigio an crijand*)
- Remigio Virginia, Virginia !!!
- Virginia Eh crija pà tant, i son sù, t'ëm vèddi nèn !?
- Remigio (*vestì da fèsta con na bela cocarda tricolor sla giaca*) Virginia, i l'hai
da dite na ròba maravijosa. Ancheuj a l'é na giornà stòrica pèr noi, na
giornà fortunà ! Finalment le còse as buto a pòst !
- Virginia Sai già tut, ancheuj Turin a l'é la capital d'Italia, lo sai già...
- Remigio Nò, a l'é pà lòn che veuj dite... A l'é che...
- Virginia A l'é che ij calabrèis, ij toscan, ij napolitan e ij lombard, a son tuti
come ti e mi... a son tuti l'istèss... a son tuti italian, a l'han già dimlo !
- Remigio Com a sarìja a dì che i napoletan a son come noi ? Chi a l'ha ditlo ?
- Virginia A lo diso tuti, ancheuj s'it lo sas nèn a l'é 'l 17 mars 1861 e stamatin
'l Re Vitòrio a l'ha proclamà 'l Regno d'Italia, dònch ti 't ses italian...
- Remigio E ti nò ?
- Virginia Nò, mi son piemontèisa !
- Remigio Bin, fa com ch'it veule... Ma a l'é pà sòn che vorìja dite !
- Virginia A nò ?
- Remigio Nò ! I deuvo dite n'àutra ròba...
- Virginia E allora parla, a l'é mes ora ch'it deuvi dime na ròba e t'ëm la dise nèn!
- Remigio It ses ti ch'i't'ëm lasse nèn parlé !
- Virginia E allora parla... ma còs a l'é cola cocarda ch'it l'as ans la giaca ?
- Remigio Gnente, a l'ha pontamla 'n monsù...
- Virginia Che monsù ?
- Remigio (*A crija*) Virginia !!! Monsù Ravotto a l'ha acetà dè sposé nòstra fìja an
che s'a speta 'n cit... Ansi, a l'ha dit che se 'l cit a sarà un cit chiel a la
sposa volenté, se 'nvece 'l cit a sarà na cita a la sposa pi nèn... Ma mi sai
che a l'è un cit...
- Virginia E come fas a savèilo ?
- Remigio Virginia, i son anformame, a basta guardé la forma dla pansa, a l'ha
dimlo un che a travaja a l'Ospidal 'd San Gioan... un ch'as n'antend
ëd cit...
- Virginia E sa son doj gemej ?

- Remigio Bòja fauss, a son sì i l'avìa pà pensaje ! Comsissia se a saran doj fiuej, mej 'ncora ! Pèrché monsù Ravotto a l'ha gnun ered e alora acetrà dè sposé Cecilia anche se 'l cit a l'é pà sò... E adès ciàma Cecilia che i veuj parleje e se tut a va bin, ancheuj i faroma na gran fèsta !
- Virginia *(A ciàma fòrt)* Cecilia ! Ven si che tò pare a deuv parlete ! Ma ti 't l'as guardala bìn la pansa 'd nòstra fija ?
- Remigio Pèrché, còs ch'a l'ha la pansa 'd nostra fija ?
- Virginia Pèrchè a më smija un po' strana...
(A intra 'l dottor Comoglio con Cecilia)
- Remigio Oh, ciareja dottor Comoglio, i l'avija giusta damanca 'd ciamèje na ròba...
- Dotor Ch'a disa pura, se peuss esse ùtil
- Remigio Vorìa dije che, mè novod, èl fieul 'd mia fija, si col che a duvrìa nasse... a sarà un fieul ò na fija ?
- Dotor Chiel còs a na dis ?
- Remigio Sens'autr un fieul !
- Dotor E alora... vada pèr èl fieul ! Però...
- Remigio Nò, nò. nò... dottor, ancaminoma nen con ij però. A sarà un fieul e basta e alora mia cara Cecilia, se, còm tuti a diso a sarà un fieul, ti tè sposeras monsù Ravotto !
- Cecilia Chi ? Col-lì brut, un pòch stòrt e un pòch baricc ch'asmia mè nòno ?
- Remigio Cecilia ! It pèrmétto nen ëd parlè parèj 'd monsù Ravotto ! Cònsissia ti tè sposeras monsù Ravotto ! Noi soma già d'acòrde su tut ! It l'avràs anche na bela dòte...
- Dotor Però a deuv esse un fieul...
- Remigio Gnun problema, da la conformassion dla pansa a l'é sens'autr un fieul !
- Cecilia E 'nvece nò ! A sarà né un fieul né na fija... pèrchè mi më sposo nen !
(Cecilia as gira, e as gava da sota la vesta un cit cussin)
Ecco fàit, èl cit l'é già nà !
- Remigio *(Remigio stralun-à da la sorprèisa a crija)* Carlòta 'n pòch 'd licor !
- Virginia Oh pòvra mi ! Ma pèrchè it l'as fàit na ròba parèj ?
- Cecilia Pèrchè mi veuj nen sposéme né con 'l cont Attilio nè con monsù Ravotto ! Pitòst i vado 'n convent e im faso mogna 'd clausura !
(An col moment a intra cantand'l novod Marsilio con drapò tricolor, cocard ae na bota 'd vin an man)
- Marsilio Viva l'Italia ! Viva Re Vittorio Emanuele II Re d'Italia ! Barba Remigio!
Magna Virginia ! Che piasì arvèdve ! *(ambrassa prima Remigio e peui quand a stà pèr ambrassèla, Virginia a sven)*
- Dotor Gnun-e paure... a l'é stàit l'emozion ëd vèdde sò car novod dòp tant ani!
- Marsilio I chèrdija nen che la mia pèrson-a a-i fèissa n'efèt parèj !
- Remigio A l'é na fòmna tant sensibila...

- Cecilia A l'é che mama a les sempre ij tòj articoj 'ns la Gasëtta dël Pòpol... spessialment coj articoj contra 'l Papa e a-i piasso tant...
- Marsilio I pensava nen che magna Virginia a l'avèissa ideje liberal. Comsissia am dèspiass d'avèj causà sto sveniment
- Dotor Gnente 'd grave, da sì 'n moment a arpija i sens
- Cecilia Marsilio it presento 'l dottor Comoglio, 'n ver liberal !
- Marsilio Allora 'ndoma d'acòrde... Ma ti 't sarìe Cecilia?... Cecilia, mia cusìn-a! *(A l'ambrassa)* Ma che piassi e come ses fate granda e bèla !
- Remigio Ma ti ses sposà ?
- Marsilio Mi ? con me travaj peuss pà sponseme, i son sempre 'n gir pèr 'l giornal !
- Remigio Èd cò Cecilia a l'é 'ncora da sposé...
- Cecilia Ma papà... anche con Marsilio adès ?! *(E antant ël dottor a-i dà ij sal a Virginia ch'as aripia allora as sent na musica da la strà e Marsilio a pija Virginia e la fà balé)*
- Marsilio Fòrsa Magna Virginia, che la vita a l'é 'n valser !*(A la fa girè)*
- Virginia Nò... nò... ch'am gira la testa !
- Marsilio Allora i fas balé Cecilia ! *(A fan doi gir peui la musica as'alontan-a e i doi a chito 'd balé)*
- Virginia Cecilia, compagn-me ant la stansia, che vado a deme na rinfrèscà. Con pèrmes... *(Peui vers Cecilia)* Cecilia !
- Cecilia *(anfastidija)* Scuseme 'n moment *(a intra ant la stansia con la mare)*
- Marsilio *(Dà na pacca 'ns le spale a Remigio)* Brav barba ! It l'has pròpe na bèla famija: na fomna liberal e na bèla fija ! Su, barba Remigio, bèivoma na vòlta al Re Vittorio Emanuele II, prim Re d'Italia !
- Remigio Scusme... Ma 'l Re Vitòrio, se a l'é second... com a fà a esse 'l prim Re d'Italia?
- Dotor A l'é na stòria lòngha... ma monsù Marsilio, chiel come giornalista a l'ha presensià a la serimonia a Palass Carignan stamatìn ?
- Marsilio Sì, data stòrica 'l 17 mars 1861. A l'ha parlà Cavour, peui Massimo D'Azeglio, peui anche l'è scrittor Alessandro Manzoni. A-i mancava mach Garibaldi, ma a diso ch'a duvria rivé. Peui quand 'l Re a l'ha proclamà "Il Primo Regno d'Italia e Torino capitale" tuti a son ausasse 'n pé e a l'é partije 'n batiman che a l'é durà pì 'd cinq minute, e tanti a l'avijo le lèrme a j'euj... Tuti a crijè "Viva l'Italia" !
- Dotor Tuti, meno un... Giuseppe Mazzini...
- Marsilio A l'é vera, ma chiel a l'é republican. Però a venta riconòsse che a l'ha fàit tant pèr la nòstra patria...
- Dotor Che a l'é 'd cò la soa. Però chiel a pensa già a l'Europa e a l'ha fondà a Ginevra 'n pòch d'ani fa na neuva associassion ciamà: la Giovine Europa...però a peul nen tornè 'n Italia se nò a lo aresto !
- Marsilio Ma adès, mè car dottor, a cambierà tut, ël progrès avansa ! Adès le fomne a l'han fin-a la machin-a da cuse, i l'oma 'l telegrafo, 'l gas che

anlumina le strà 'd Turin, la neuva linea ferroviaria da Turin a Genova e la Santhià- Biela, e peui a l'han ancaminà a foré la montagna pèr fé la galeria dël Frejus e v'ësmija pòch tut sossì ?

Dotor Nò, 'l progrès as fërma nen. Però...

Remigio Dotor, arcominsoma con stì però ? (*E antant a continua a bèive*)

Dotor Però, i disja ij problem ch'a dovrà afronté Re Vitòrio e Cavour a son tanti, a cominsè da l'analfabetismo, la mancansa d'igiene e quindi le maladie, la miseria, lè sfrutament dij masnà che a travajo anche 12 ò 13 ore 'nt le filande, pèr nen parlé 'd le minèrè 'ndoa a fan travajé 'd cit ëd 6, 7 ani ! Na sman-a fa belesi 'n via 'd le Tre galin-e a l'é mòrtije në spaciaforne... A l'é rëstàit ancastrà 'ndrinta 'l camin... a l'avia 'ncor nen 7 ani...

Marsilio A m'ësmija che chiel, dotor, a sia 'n pòch tròp pessimista, 'n fond ël neuv parlament a l'ha votalo 'l pòpol !

Dotor Però su 21 milion che soma adès an Italia, mach 400 mila a l'han avù 'l dirit al vot, nòbij, rich e professionisti. Ansoma pèr avèj dirit al vot a venta esse bon a lese e scrive e avèj 'n patrimoni pitòst sostansios

Marsilio Sì, ma tut sòn a cambierà, basta avèj fidussia. Fin-a 'l president Abramo Lincoln a veul abolì la s-ciavitù 'n America. I temp a cambio mè car dotor

Dotor Sì, però a l'ha 'ncora nen abolila, la guèra a l'é apen-a cominsà. Ma a l'é vera lòn ch'a diso 'd Garibaldi ? Costantino Nigra, che i conòsso bin, a l'ha confidame che 'l pressident american a l'ha mandà a ciamè Garibaldi pèr butelo a la tèsta 'd l'esercit dël nòrd America

Marsilio Sì, a l'é vera... ma Garibaldi a l'ha rifiutà. Prima a veul liberé Roma. Ma con Pio IX a sarà dura pèrché la Fransa a lo proteg

Dotor Ma Cavour a veul nen un Papa al servissi dël Re, le soe paròle i l'hai lesuje sël sò giornal "Èl Risorgiment", e a son costame 4 centesim. E a sa lòn ch'a dis ? "Libera chiesa in libero Stato" (*A intra Carlòta*)

Carlòta (*Anunsia ad àuta vos*) Tòta Felicita e 'l general Guerrazzi !
(*El general a riva an divisa da ufissial*)

Felicita Oh, che piàsì monsù Marsilio, è da tant che lo vèdija nen... jè presento 'l general Guerrazzi che prest a sarà mè òm

Marsilio Adès, m'arcòrdo, chila a l'é l'amisa 'd magna Virginia, auguri pèr le nòsse... E auguri anche a chiel general

Dotor L'ève pròpe sernù 'l dì giust pèr anonsiè 'l fidansament

General Turin a l'é an fèsta e noi foma fèsta doe vòlte !

Dotor Auguri tòta Felicita e auguri anche a chiel general

Remigio Sì, 'l general a l'ha pròpe damanca 'd tanti auguri

Felicita Coma a sarìja a dì, pèrché, a-i è quàich còs ch'a va nen ?

Remigio Gnente, gnente...

Felicita I capisso nen la soa ironia... Noi i vorìjo fèje na sorprèisa a Virginia

Remigio Ancheuj Virginia 'd sorprèise a l'ha già avon-e tròpe !

Felicita Coma a sta ?

- Remigio A l'é da là con Cecilia...
- Felicita Cecilia a l'é tornà?! A l'era nen an vacanza? A l'é doi meis che la vëddo nen, a sta bin?
- Remigio Eh, a l'é 'n pòch dëmagrìja...
- Felicita I vad sùbit a salutela e scuseme se i l'hai 'nterrompù la vòstra ciaciarada.
(*A fa pèr intrè ant la stansia, peui as fërma*)
- Dotor Nò, gnente...ch'a vada tranquilla.... i parlavo mach dël Papa...
- Felicita Còs a-i é torna contra 'l Papa e la cèsa?
- Marsilio Nò, contra la cesa gnente... belesi a Turin la cesa a fà tant, jer i l'hai conossù Don Bòsco che a l'ha presentame un cert Don Murialdo 'n sò anlev... A l'han contame tute le fatighe ch'a fan pèr ij masnà abandonà.
- Felicita Già e Don Bosco a l'ha contaje 'd la la San Vincens e 'd la Piccola Casa 'd la Divin-a Providensa fondà dal Cottolengo? E peui voroma fòrse dësmentiè Don Cafasso?
- Dotor Tòta Felicita a l'ha rason... Ch'a vada tranquila... Virginia a l'ha speta, chissà come a sarà contenta 'd savèj che a sè sposa!
- Felicita Mej tard che mai! E se quàidun a veul capì... (*A intra ant la stansia*)
- Remigio Mi i l'hai capì che belesi tuti a sè sposo meno che mia fija...
(*A i riva 'd corsa Giacolin crijant*)
- Giacolin A l'é rivà Garibaldi! A l'é rivà Garibaldi, a l'é a caval con na cuerta 'ns le spale e 'n testa 'n caplin curios... A l'é seguì da na vinten-a 'd camise rosse tuti a caval... ch'a ven-o a vèdde che spettacol, tuti ch'a bato le man!
- Marsilio Che cuerta... a l'é 'l poncho! Ma andoa a l'é?
- Giacolin A l'é si, ariva dal pont Mosca e a passa ant ël vial dla Regin-a!
- Marsilio Mi vado a vëddlo... ven 'd cò ti barba Remigio, ven a vèdde un ch'a l'ha fàit la stòria d'Italia (*A lo pussa fòra 'd la pòrta pèrchè a fòrsa 'd beive a l'ha già 'n pòch le gambe mòle*)
- General Ven-o 'd cò mi, veuj conòsse 'l general ch'a l'ha vinsù tante bataje!
- Dotor Speteme, i rivo 'd cò mi... saluto mach Madama Virginia...
(*a va vers la stansia ma 'mprovisament a intra tòta Isabella*)
- Isabella Scusème... chiel a l'é 'l dottor...
- Dotor Dottor Comoglio... ma chila a l'é... si... noi soma già conosùsse...
- Isabella Sì, Isabella Ferrero... ch'a më scusa se son intrà senza ciamè pèrmes, ma la pòrta a l'era duverta e duvrìja parlé con tòta Cecilia...
- Dotor Ah, adès m'arcòrdo... chila a l'é cola ch'a fasija la vivandera e peui a l'é dventà 'nfërmera... sì, m'arcòrdo, a l'avjia na cros al bras, na cros rossa, ma l'associassion a-i é pì nen, pèrché i l'eve gavà la fassa... E sì, pròpe come i pensava, le ròbe bèle, ijdeaj a son nen dè sto mond...
- Isabella No, l'associassion ëd monsù Henry a va bin, i soma 'n tanti... ch'a më scusa, ma i l'avrìja 'n pòch pressa... a podrija ciamème tòta Cecilia?
- Dotor Subit... Carlòta, Carlòta!
- Carlòta Còs a-i é dottor? A-i è quàidun ch'a sta mal?
- Dotor Nò, a-i é sta tòta... tòta Isabella ch'a veul parlé con tòta Cecilia

- Carlòta Ah, a l'è chila ! I la ciamo subit... *(A intra 'nt la stansia)*
- Dotor A dì la vrità i pensava nen che n'associassion come la vòstra a podèjssa duré a long
- Isabella Nò, come l'haj dije i l'oma già anche 'l nòm "Cros rossa" Penso che i na sentireve parlé pèr tant temp
- Dotor I lo spero, ma i son pitòst dubios... *(Cecilia a riva con Carlòta)*
- Cecilia Isabella, che piasì rivèdla ! *(a s'ambrasso)*
- Isabella Son rivà stamatìn da Genova. L'hai na notissia da deje
- Cecilia E bin, ch'am disa... Emilio ? A l'ha savù quàicòsa ? Ch'am disa, ch'am fasa nen sté 'n pen-a...
- Isabella Jer a Genova a l'è rivaje l'ultima nave dij garibaldìn, coj ch'a son stàit ferì pì gravement, ij superstit ëd la spedission dl'ani passà
- Cecilia E allora ?
- Isabella Beh, mi i l'avja l'incàrich ëd controlé i nòm dij ferì pèr avisé le famije
- Cecilia Nò, ch'am disa nen che...
- Isabella Sì, purtròp... Emilio a-j'era nen...
- Cecilia Allora a l'è mòrt !?
- Isabella I lo sai nen, ma sò nòm l'oma nen trovalo... Ch'as fasa fòrsa...
(Cecilia as buta pioré e Carlòta a l'ambrassa e a serca 'd consolela)
- Carlòta Su, ch'a fasa nen parèj *(A piora 'd cò chila)*
- Dotor Beh, ch'a sia mòrt as peul nen disse... A podrja esse ancora viv !
- Isabella Sicurament che quand ch'i l'hai vistlo mi a l'era motobìn mal butà...
- Cecilia E peui a l'è da tròp temp che i l'oma pì nen soe notissie... *(A piora)*
(A intro Virginia e tòta Felicita)
- Virginia Chi a l'è ch'a piora parèj ? Còs a l'è capitaje ?
- Carlòta Gnente, gnente... *(as suva le lerne)*
- Felicita Come gnente ? Noi voroma savèj tut, nen vera Virginia ?
- Dotor Cecilia a l'ha avù 'n cit malor, ma adès a sta bin
- Felicita *(A Isabella)* E chila chi ch'a l'è che mi i l'hai nen ël piasì 'd conòssla ?
- Cecilia Tòta Isabella... na mia amisa... *(as suva le lerne)*
- Isabella Bin, piasì 'd la conossensa... mi vado... a më speto... Cereja a tuti...
(fa na cita riverenza e a seurt)
- Felicita Cecilia, it l'avije mai dimlo ch'it l'avije n'amisa ch'as ciama Isabella !
Noi l'avrijo anche l' drit ëd savèjlo... nen vera dottor ?
- Dotor Sicur, però a sarìja nen mej che ognidun a pensèisa a-i sòj afé ?
(As sent parlé fòrt da fòra peui a intro 'nsema Remigio, Marsilio, Giacolin e 'l general)
- Giacolin Che bel caval ch'a l'avija, e peui a l'era vestì a l'American-a !
- Remigio Ah, che spettacol ! Mi l'hai vistlo con i mei euj !
- Marsilio I son fin-a emossioname... Giuseppe Garibaldi... na legenda...
- General Sì, 'd cò mi 'n dì podraj dì d'avèjlo vist... tòta Cecilia, a-i é na bèla

- soprèisa pèr chila !
- Remigio A l'é passaje Garibaldi e sas chi l'oma vist an mes a tuta cola confusion ?
- Cecilia Emilio !
- General E chi a l'é Emilio ?
- Giacolìn A l'é un mè amis...
- General Mè novod, èl cont Attilio... *(A intra 'l cont Attilio vestì 'n divisa fòra ordinansa, a fa'l salut militar e a basa la man a Cecilia)*
- Attilio Tòta Cecilia i son onorà d'arvèdla... Son content ch'a sia 'n bon-a salute. Sò pare a l'ha contame tut...
- Cecilia Tut còsa ?
- Attilio Sì, che purtòp a l'ha pèrdù 'l cit...
- Cecilia L'hai pèrdù cosa ?
- Attilio Capisso ch'a l'é 'ncora sconvòlta... la perduva 'd na masnà a l'é sempre dolorosa... Ma sò pare a dis che ormai a l'é tut passà
- Remigio Sì, sì, ma adès a l'é arpijasse bin... *(Tuti as sguardo sorprèis)*
- Cecilia Sì... adès a l'é tut passà...
- Felicita Adès i capisso pèrchè i l'eve mandala doi mèis an campagna !
- Virginia Tòta Felicita, a l'é mej nen parlene, a son còse riservà, chila am capiss...
- Felicita Mi verament i l'hai ancora nen capì gnente...
- Virginia *(a pija sot bras Attilio)* Allora... chel a l'é sì a Turin ad servissi ?
- Attilio Sì, ma purtròp i son mach 'd passage... tra doi dì parto pèr la Sicilia con lè scond squadron èd cavalleria
- Marsilio An Sicilia ? E còs andeve a fè 'n Sicilia ? Garibaldi a l'ha già liberala...
- Remigio Ch'a scusa, a l'è mè novod Marsilio, chiel a scriv an sij giornaj
- Attilio Nò, a l'ha gnente da scusèsse... Sì, a l'ha rason, la Sicilia a fa part dèl "Nuovo Regno d'Italia" ma da un pòch èd temp a-i son èd cite rivòlte, sì, asmija che certi nòbij e rich, ch'a possiedo squasi tute le tère, a pago 'd bande bin organissà ch'as ribelo a j'autòrità locaj
- Marsilio Allora a l'é vera lon ch'a nē scriv un nòstr corispondent da Palermo... Èl brigantagi a esist verament
- Attilio Purtròp sì. Garibaldi a l'avija promèttù le tère a la pòvra gent, ma a l'han nen avuje anche pèrchè ij padron prima a j'ero con Garibaldi peui pèr nen perde le tère a pago ij brigant ch'a terroriso la gent, as diso al servissi dèl pòpol e 'nvece a son al servissi dij padron
- Dotor Com a dis èl proverbì... tut a deuv cambié pèrchè tut a resta come prima
- Attilio Èl dottor a l'ha rason... però an pòchi mèis tut a tornerà tranquil
- Marsilio Ch'a mè scusa, ma i l'hai sentù parlé 'd na neuva organisasson
- Attilio Sì... ij sicilian a la ciàmo "Mafia" un nòm parèj, ma a peul pà durè,

noi la stroncheroma 'n sël nasse... Ma forse a son còse ch'e a le madame a j'antersso nen... tòta Cecilia, mi parto e saraj 'd ritorn fra sinch ò ses mèis, e se chila a l'é d'acòrde... mi... mi...

- Remigio Su, ch'a disa, ch'a l'abia gnun-e gen-e...
- Attilio Ecco, mi... i j'arneuvo la mia propòsta 'd matrimoni. Chila còs na dis ?
- Cecilia Già... mi... as punto si... ormai...
- Virginia Su, Cecilia, deuve decide... Allora ?
- Cecilia Come i veule vojàutri... mi... mi... diso ëd si...
(A piora e as sova j'euj con ël fasolet)
- Giacolìn E viva ij sposs !
- Virginia Cecilia, finalment !
- Felicita Ah, che emossion... Cecilia a sposrà 'l cont e mi sposrai mè Casimiro e diventroma fin-a parent !
- General E dal moment che ancheuj Turin a l'é dventà la capital d'Italia, brindoma a l'Italia e brindoma a jë spos ! Viva l'Italia !
- Remigio Adès lë spos a peul ambrassé la sposa
- Tutti E viva, bravi !!
- Felicita Su... deve 'n basìn ! *(Attilio a slarga ji brass e s'avisin-a a Cecilia për ambrassela)*
- Attilio Cecilia !
- Cecilia *(A testa bassa, peui àussa la testa e a ved un garibaldin danans a la pòrta allora a slarga 'd cò chila ji bras e a cor a'ambrassé)* Emilio !
- Emilio *(A l'ambrassa)* Cecilia !
- Attilio *(vardand ij doi ch'a baso, as gira e a dis)* Allora mi gavo 'l dèsturb e vado. Addio Cecilia ! *(A fà 'l salut militar e Emilio a rëspond al salut. peui a seurt e as sent la musica "Addio mia bella addio")*
- Cecilia A l'é n'ani ch'i t'èspeto ! Ma perchè t'am dasije nen toe notissie ?
- Emilio Ma i l'hai mandate un tòch ëd la mia camisa...
- Cecilia Che mi l'hai sempre conservalo 'n s'ël mè cheur
(a tira fòra 'l tòch ëd la camisa)
- Giacolìn Viva j'ë spos !
- Emilio Sì, sè sposeroma prest, ël general Garibaldi a l'ha otenù dal Re Vittòrio 'd fè intré ij sòj garibaldin ant l'esercit Regio con j'istess gradi. Purtròp nen tuti, ma mi i son stàit fortunà e da doman saraj 'n tenent dij granatié. E ti Cecilia piora nen, che l'oma fait l'Italia e faroma anche na bela masnà !
- Felicita E come lo ciamereve ?
- Emilio Se a l'é 'n cit... Giuseppe, come Garibaldi
- Felicita E se a l'è na cita ?
- Emilio Italia, si la ciameroma Italia !

Tuti in coro Viva l'Italia ! *(Giacolìn a sventaja 'l drapò e ariva anche Carlòta)*

ch'a dëtribuiss tanti drapò tricolor a tuti

Marsilio E viva ! Ancheuj i skriveraj 'l pì bèl articol ëd la mia vita... *(Tuti a sventajo ij drapò antrament 'l dottor as na sta'nt un canton)*

General Dottor... ma chiel a l'é nen content ? Soma tuti italian !

Dottor Si, mi son content, però...

Tuti 'n còro - Però ????

Dottor Però arcordeve lòn ch'a l'ha dit Massimo d 'Azeglio stamatìn a palass Carignan : "I l'oma fàit l'Italia, adès dovoma fè j'italian "...

'n còro - Viva l'Italia ! *(A part la musica di "Addio mia bella addio" e tuti j'ator a sventajo ij drapò tricolor e a balo)*

A CALA LENTAMENT LA TÈILA

FIN

Rivoli - 9 otober 2009